

Regional utjämning och utveckling

19

Förslag till statsbudget för 1999

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Regional utjämning och utveckling	7
2.1	Omfattning	7
2.2	Utgiftsutvecklingen.....	7
2.3	Resultatbedömning.....	11
2.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området	11
2.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området.....	12
2.3.3	Effekter av statliga insatser	12
2.3.4	Regeringens slutsatser	13
2.4	Resultatinformation	14
2.4.1	Resultatinformation för år 1997 uppdelad på beslutsfattare.....	15
2.4.2	Resultatinformation för år 1997 uppdelad på åtgärder	19
2.4.3	Resultatinformation för vissa övriga åtgärder under 1998.....	29
2.4.4	Resultatinformation för åtgärder utanför utgiftsområdet under 1997/30	
2.4.5	Revisionens iakttagelser	32
2.5	Anslag.....	32
A1	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	32
A2	Landsbygdslån	35
A3	Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	36
A4	Ersättning för nedsättning av socialavgifter	37
A5	Transportbidrag.....	37
A6	Glesbygdsverket	38
A7	Statens institut för regionalforskning	38
A8	Europeiska regionala utvecklingsfonden	39
A9	Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden	40
A10	Flygplatsbolag i Ljungbyhed	41
A11	Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.	41

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget *A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, åta staten ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 688 miljoner kronor under åren 2000 – 2005 (anslag A1, avsnitt 2.5),
2. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget *A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden*, åta staten ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 150 miljoner kronor under åren 2000 – 2001 (anslag A8, avsnitt 2.5),
3. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	950 000
A2 Landsbygdslån	ramanslag	30 000
A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	ramanslag	11 000
A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	ramanslag	320 000
A5 Transportbidrag	ramanslag	345 000
A6 Glesbygdsverket	ramanslag	23 857
A7 Statens institut för regionalforskning	ramanslag	8 040
A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden	ramanslag	782 000
A9 Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden	obetecknat anslag	200 000
A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed	reservationsanslag	3 000
A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.	reservationsanslag	70 000
Summa		2 742 897

2 Regional utjämning och utveckling

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar medel till bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd. Vidare ingår medel som länsstyrelserna och i vissa län regionala självstyrelseorgan samt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) förfogar över för projektverksamhet samt medel till en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Utgiftsområdet omfattar även utbetalningar från EG:s regionalfond som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen. Därutöver ingår Glesbygdverket (GBV) och Statens institut för regionalforskning (SIR).

Det sammanlagda återflödet av medel från EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas för programperioden 1995 – 1999 komma att uppgå till ca 5,8 miljarder kronor.

Utgiftsområdet brukar benämnas den ”lilla” regionalpolitiken. Med den ”stora” regionalpolitiken avses åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra utgiftsområden. Åtgärderna inom dessa andra utgiftsområden är sammantagna mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen än den ”lilla” regionalpolitiken.

2.2 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
2 940	3 605	3 528	2 743	2 675	3 337

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Sammanlagda reservationer och anslagssparande uppgick till ca 3 798 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 1997.

Utgiftsprognosen för budgetåret 1998 inkluderar 946 miljoner kronor för tionde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 upptagna äldreanslag C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. samt det under samma huvudtitel för budgetåret 1994/95 upptagna reservationsanslaget C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m.

Regeringen bedömde i den ekonomiska vårpropositionen att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 501 miljoner kronor för år 1999.

De viktigaste föreslagna förändringarna i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen anges i följande tabell.

Miljoner kronor

Anslag	Förändring	Belopp
A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	Nedräkning av beräknad anslagsnivå	- 738
	Överföring till UO 24	- 15
	Överföring från UO 16 och UO 18	1,57
A2 Landsbygdslån	Minskat resursbehov	- 80
A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed	Nytt anslag	3
A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.	Nytt anslag	70

Regeringen förslår att det till det nya anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder kopplas ett bemyndigande. Anslaget bör därför under en övergångsperiod uppgå till ett lägre belopp jäm-

fört med de preliminära anslagsnivåer som angavs i budgetpropositionen för 1998 (för en närmare beskrivning se avsnitt 2.5, anslaget A1).

Regeringen föreslår en neddragning av anslaget A2 Landsbygdsån med 80 miljoner kronor (för en närmare beskrivning se avsnitt 2.5, anslaget A9).

Regeringen föreslår att det görs en överföring från UO 6 Totalförsvaret på 3 miljoner kronor till det nya anslaget A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed.

Regeringen föreslår även att ett nytt anslag A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. tas upp för att framförallt finansiera redan beslutade projekt i de regionalpolitiskt prioriterade områdena som tidigare finansierades av det under titeln för budgetåret 1994/95 upptagna anslaget C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. Anslag C6 disponeras från och med år 1999 inte av regeringen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 1999 till 2 743 miljoner kronor, och beräknas för år 2000 till 2 675 miljoner kronor och för år 2001 till 3 337 miljoner kronor. Differensen mellan den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen och det nya förslaget beskrivs närmare under respektive anslag i avsnitt 2.5.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Olika former av regionalpolitiska företagsstöd i samband med investeringar, inkl. tillfälligt småföretagsstöd, beräknas enligt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) bidra till drygt 9 400 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade regionerna under budgetåret 1997. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till ca 115 000 kr. Investeringar i storleksordningen 5 miljarder kronor har delfinansierats med dessa stöd. Härutöver har sysselsättningsbidrag beviljats på uppskattningsvis 275 miljoner kronor som enligt NUTEK beräknas ha medverkat till ca 2 200 nya arbetstillfällen år 1996. Driftstöd i form av ned-satta socialavgifter och transportbidrag har enligt regeringens bedömning bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna.

Förändringar

Riksdagens har beslutat om en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77) fr.o.m. budgetåret 1998. Regionala självstyrelseorgan i Kalmar, Gotlands och Skåne län har bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som länsstyrelser disponerar i övriga län. I Västra Götalands län inleds motsvarande försöksverksamhet den 1 januari 1999.

Två nya ändamål finansieras fr.o.m. budgetåret 1998 med medel från anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Det är sysselsättningsbidrag och småföretagsstöd.

Riksdagen har beslutat om ett antal förändringar i företagsstöden i samband med propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204). Enligt riksdagsbeslutet kan även s.k. såddfinansiering finansieras med medel från anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Dessa beskrivs närmare efter rutan.

Mål

Målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket¹. För att nå de målen måste åtgärder vidtas inom många olika utgiftsområden. Målet för utgiftsområde 19 är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken².

Prioriteringar

Det är av särskild betydelse att öka samordningen av och effektiviteten i åtgärderna för utjämning och tillväxt i de regionalpolitiskt utsatta regionerna. Det är även nödvändigt att förstärka de regionalpolitiska åtgärderna inom den ”stora” regionalpolitiken, bl.a. genom en ökad helhetssyn mellan olika sektorer.

Under 1999 prioriteras arbetet med översyn av de nationella regionalpolitiska stödområdena och med en parlamentarisk kommitté som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och ut-

formningen av den svenska regionalpolitiken. Dessutom prioriteras arbetet med inriktningen av EG:s strukturfondspolitik inför nästa programperiod åren 2000 – 2006 samt med uppdraget till de centrala fondförvaltande myndigheterna att för innevarande period göra en översyn för att utveckla arbetsformer och administrativa rutiner för strukturfondsprogrammen.

Arbetet med det särskilda programmet på 500 miljoner kronor för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder skall fullföljas under år 1999.

Den regionala näringspolitiken skall utvecklas. Regionala tillväxtavtal som tar sin utgångspunkt i varje regions specifika förutsättningar, skall bidra till att näringslivsfrämjande åtgärder inom olika politikområden samordnas. Därmed kan den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen öka. Medel inom utgiftsområde 19 utgör en del av de resurser som kan samordnas via avtalen. Att medverka till att regionerna utarbetar tillväxtavtal är ett prioriterat område under år 1999.

¹⁾ Beslutades av riksdagen våren 1995.

²⁾ Beslutades av riksdagen hösten 1997.

Förändringar

Förändringar av företagsstöden

Riksdagen har beslutat om bl.a. följande förändringar i företagsstöden i samband med propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204).

Regionala utvecklingslån skall upphöra den 31 december 1998. Motsvarande lånebehov skall istället tillgodoses av bl.a. ALMI Företagspartner AB och Stiftelsen Norrlandsfonden. För att inte minska möjligheterna att erhålla lånefinansiering av regionalpolitiskt angelägna projekt i norrlandslänen kommer Norrlandsfondens kapital att förstärkas genom ett kapitaltillskott på 200 miljoner kronor.

Branscherna jordbruk, skogsbruk, trädgårds-skötsel, jakt och fiske samt annan personlig service skall fr.o.m. den 1 januari 1999 inte ingå i systemet med nedsättning av socialavgifter.

Transportbidraget utvidgas till att även omfatta transportkostnader med fartyg till annan hamn på betydande avstånd från ursprungshamnen. Bidrag för landtransporter till hamnar skall även kunna lämnas för transporter till hamnar i grannländer. För transport av oförädlade trävaror

skall stöd lämnas upp till en viss volym per helår i transportbidragssonerna 2 och 4. Däremot lämnas bidrag för förädlade trävaror utan begränsning. För att reducera statens utgifter skall zon 1 upphöra och kravet på lägsta transportavstånd höjas från 251 till 401 km. Förändringarna planeras träda i kraft den 1 januari 1999 under förutsättning att Europeiska kommissionen godkänner dem.

Regional näringspolitik och regionala tillväxtavtal

Regionala tillväxtavtal är det bärande instrumentet för att genomföra en regional näringspolitik. Syftet är att bättre ta tillvara lokala och regionala förutsättningar för näringslivsutveckling och att bättre samordna skilda politikområden som verkar för att öka möjligheterna för ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

Målet för den regionala näringspolitiken är att utifrån de förutsättningar som finns i varje region stimulera en hållbar ekonomisk utveckling som kan bidra till fler och växande företag och därmed ökad sysselsättning för både kvinnor och män (målet beslutades av riksdagen våren 1998).

Samtliga länsstyrelser och självstyrelseorgan har accepterat regeringens erbjudande i maj 1998 att utarbeta regionala tillväxtavtal. Genom avtalen skall statliga och andra aktörers tillväxtfrämjande resurser samordnas. Ett omfattande arbete pågår för närvarande runt om i landet med att ta fram de uppföljningsbara handlingsprogram som skall ligga till grund för avtalen. I sammanhanget har regeringen erbjudit regionerna att lämna förslag till förändringar i de regelverk som styr användningen av statliga medel. Syftet är att åstadkomma större flexibilitet och behovsanpassning av de utvecklingsresurser som ställs till regionernas förfogande. Näringslivets medverkan i utformningen av tillväxtavtalen är väsentlig. Samspelet mellan det utbud som samhället erbjuder och företagets efterfrågan på kompetensförsörjning, rådgivning, m.m. är av stor betydelse för att skapa goda förutsättningar för näringslivet. De första tillväxtavtalen avses träda ikraft år 2000.

Prioriteringar

Regeringen har beslutat att tillkalla en särskild utredare för de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen under nästa programperiod åren 2000 – 2006. Utredaren skall redovisa förslag till dels former för hur de nya programmen skall tas fram, dels organisation för att genomföra programmen. Regeringen har även utsett en särskild utredare som skall lämna förslag till inriktningen av nya mål 3 m.m. för kommande programperiod. Regeringen har vidare lämnat ett uppdrag till de centrala fondförvaltande myndigheterna att för innevarande period göra en översyn för att utveckla arbetsformer och administrativa rutiner.

Med utgångspunkt i det samlade reformpaket som Europeiska kommissionen överlämnade till ministerrådet i mars 1998 pågår nu rådsförhandlingar om utformandet av strukturfondspolitiken efter år 1999 när nuvarande programperiod löpt ut. Sverige stöder inriktningen i förslagen som bl.a. utmärks av geografisk koncentration, ökad betoning av kraven på möjlighet till insyn, förenkling, effektivitet, uppföljning och finansiell kontroll, ökad tydlighet i ansvar och roller samt medverkan till en hållbar utveckling. Bl.a. föreslås ansvaret för genomförandet av strukturfondsprogrammen mer renodlat bli ett ansvar för respektive medlemstat med gemenskapsorganen som ansvariga för regler och övergripande riktlinjer samt för uppföljning och utvärdering.

Sverige fäster i de pågående förhandlingarna stort avseende vid strävan att åstadkomma ett rättvist utfall. Regeringen anser det inte motiverat att Sverige nu skall tillhöra de främsta nettobetalarerna inom unionen och vill därför, inom ramen för en i förhållande till kommissionens förslag påtagligt minskad strukturfondsbudget, åstadkomma ett relativt sett större återflöde av medel än för närvarande. Ett av uttrycken för detta är att regeringen vill hävda den befolkningsmässiga täckningen i de geografiskt avgränsade målen (idag 24 % av landets befolkning) och endast acceptera mycket begränsade bortfall av strukturfondsområden. För hela unionen föreslås strukturfondstäckningen minskas från dagens 51 % ned till ett intervall om 35 – 40 % av befolkningen (strukturfondsområden definieras i proposition Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62)).

En annan viktig fråga för regeringen är att få ett gleshetskriterium inskrivet i den generella strukturfondsförordningen. Ett sådant kriterium

skulle på ett bättre sätt säkerställa Sveriges framtida delaktighet i det nya mål 1.

Information om nationella stödområden och regionalt utvecklingsstöd i strukturomvandlingsområdet

Nationella stödområden

När regeringen bedömer vilka områden som bör inplaceras i de långsiktiga stödområdena 1 och 2 studeras en rad olika kvantitativa och kvalitativa problemkriterier (stödområden definieras i propositionen 1997/98:62 Regional tillväxt – för arbete och välfärd). Bland de kvantitativa kriterierna återfinns långsiktig befolkningsutveckling, befolkningstäthet, andel äldre invånare, långsiktig total sysselsättningsutveckling, den lokala arbetsmarknadsregionens storlek, andel egna företagare, andel sysselsatta inom offentlig sektor, sysselsättningsgrad bland kvinnor respektive män, andel lågutbildade, bruttoregionprodukt per capita, skattekraft samt totala statliga utgifter per capita. Bland mer kvalitativa kriterier märks bl.a. avstånd till marknader, klimat och geografiskt läge i förhållande till gällande stödområden. Dessa kriterier analyseras på kommunnivå och inom 108 lokala arbetsmarknadsregioner.

En analys enligt ovannämnda kriterier som nyligen gjorts av regeringen visar att det inte föreligger tillräckliga motiv att föreslå riksdagen förändring av den nu gällande stödområdesindelningen. I samband med nästa års budgetproposition avses dock hela den gällande stödområdesavgränsningen, både nationella stödområden och EG:s strukturomvandlingsområden, att bli föremål för en översyn eftersom Europeiska kommissionens godkännande av Sveriges nuvarande stödområden endast gäller t.o.m. år 1999.

Regionalt utvecklingsstöd i strukturomvandlingsområdet

De svenska nationella stödområdena har godkänts av den Europeiska kommissionen i form av ett gleshetsområde och ett strukturomvandlingsområde.

Under 1997 förhandlade regeringen med Europeiska kommissionen om utformningen av strukturomvandlingsområdet för perioden 1998 – 1999. Resultatet blev att området utökades med Arboga kommun. Det nu gällande strukturomvandlingsområdet består av delar av stödområde 2 samt delar av det tillfälliga stödområdet. Följande kommuner och delar av kommuner ingår:

Tabell 2.1

Stödområde 2	
Gävleborgs län	Hofors kommun
Dalarnas län	Avesta, Ludvika och Smedjebackens kommuner
Västmanlands län	Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner
Örebro län	Hällefors och Ljusnarsbergs kommuner
Värmlands län	Filipstads, Hagfors och Munkfors kommuner
Tillfälliga stödområdet	
Västmanlands län	Arboga och Hallstahammars kommuner
Örebro län	Degerfors och Karlskoga kommuner samt Guldsmedshyttans och Ramsbergs församlingar i Lindesbergs kommun
Värmlands län	Storfors och Kristinehamns kommuner
Västra Götalands län	Karlsborgs kommun
Blekinge län	Olofströms och Ronneby kommuner
Kalmar län	Högsby, Hultfreds, Vimmerby och Västerviks kommuner
Östergötlands län	Valdemarsviks kommun

Kommissionen inledde också en granskning av villkoren för regionalt utvecklingsstöd i samma område eftersom EG:s riktlinjer för bl.a. regionalpolitisk stödgivning har förändrats sedan Efta:s övervakningsmyndighet (ESA) godkände stödformen. I avvaktan på kommissionens prövning utfärdade regeringen förordning (1998:95) om begränsning av stödgivning inom EG:s strukturomvandlingsområde.

Enligt förordningen är beslut om regionalt utvecklingsstöd i strukturomvandlingsområdet gällande endast om och i den omfattning kommissionen godkänner den förordning som gäller för stödet. Kommissionens prövning avslutades i juni 1998 och medförde vissa ändringar i stödgivningen. Sverige har anpassat stödformen till kommissionens beslut genom att utfärda förordning (1998:995) om regionalpolitiskt företagsstöd inom EG:s strukturomvandlingsområde. Förordningen trädde i kraft den 15 augusti 1998. Samtidigt upphävdes förordningen om begränsning av stödgivning inom samma område.

I korthet innebär förändringarna av stödgivningen följande. Stöd får inte lämnas till marknadsföring eftersom det enligt kommissionen är en driftskostnad som företagen själva skall bära. Däremot får stöd lämnas till informationskampanjer och kunskapspridning till små och medelstora företag. Stöd får inte heller lämnas till produktutveckling. Däremot får stöd lämnas till forskning och utveckling för verksamhet som avser utveckling före det konkurrensutsatta sta-

diet. Med detta avses överföring av industriella forskningsresultat till en plan för nya, ändrade eller förbättrade varor, processer eller tjänster.

Stöd kan även fortsättningsvis lämnas till utbildning, men endast i den utsträckning den omfattas av kommissionens detaljerade definition av allmän respektive särskild utbildning. Definitionen framgår av ovan nämnda förordning.

2.3 Resultatbedömning

Avsnittet inleds med en övergripande beskrivning av bl.a. regeringens bedömning av hur målet för utgiftsområdet har uppfyllts. Avsnittet därefter (avsnitt 2.4) inleds med en resultatinformation av den verksamhet som bedrivs av länsstyrelserna, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Glesbygdverket och Statens institut för regionalforskning. Därefter ges en mer ingående resultatinformation för år 1997 uppdelad på olika åtgärder. Detta följs av en resultatinformation för vissa åtgärder under år 1998. Avsnittet avslutas med en resultatredovisning för åtgärder utanför utgiftsområdet under år 1997.

2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Det tidiga 1990-talets svaga ekonomiska utveckling i Sverige, kombinerad med de senaste årens nödvändiga budgetsanering, har verkat i centraliserande riktning. Tillsammans med bl.a. utvecklingen inom den alltmer internationaliserade ekonomin, som leder till ökad strukturomvandlingstakt, utsätter detta näringslivet i många små och medelstora orter för ökade påfrestningar.

Analysen av såväl befolknings- som sysselsättningsutvecklingen under 1990-talet visar att den varit ogynnsam i stora delar av landet. Minskad nettoinvandring och sjunkande födelsetal har för landet som helhet inneburit en allt mindre befolkningsökning. Samtidigt har en omflyttning skett mellan regioner. Särskilt framträdande är den kraftiga utflyttningen av yngre personer från skogslänen till storstadsregionerna. Kvinnor i yngre åldersgrupper flyttar från skogslänen i något större omfattning än män.

De senaste årens kraftiga befolkningsminskning inom regionalpolitiskt prioriterade områden dvs. de nationella stödområdena 1 och 2 samt

tillfälliga stödområden och EG:s strukturfondsområden är enligt regeringen av sådan omfattning att den är ett allvarligt hot mot en balanseerad regional utveckling och möjligheten att uppnå regeringens regionalpolitiska mål.

Mot bakgrund av bl.a. dessa utvecklingstendenser och andra mer långsiktiga faktorer i många av de regionalpolitiskt prioriterade områdena såsom befolkningstäthet, storlek på lokal arbetsmarknad, geografiskt läge m.m. bedömer regeringen att den mer långsiktiga regionalpolitiska problembilden är förhållandevis oförändrad. Detta innebär att det är samma områden som under lång tid haft den mest ogynnsamma utvecklingen. Därför är det fortfarande betydelsefullt att särskilda regionalpolitiska insatser riktas till de regionalpolitiskt prioriterade områdena (för ett utförligt resonemang se propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62)).

2.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

De regionalpolitiska företagsstöden har främst fördelats till små och medelstora företag som är under tillväxt, både omsättnings- och sysselsättningsmässigt. En stor del av den regionala projektverksamheten och strukturfondsprogrammen har varit inriktade på åtgärder för att förbättra företagsklimatet, den ekonomiska tillväxten och nyföretagandet.

Den Europeiska Gemenskapens strukturfonder har sedan Sverige blev medlem i den Europeiska Unionen kommit att tillföra stora områden i landet viktiga regionalpolitiska resurser. EG:s strukturfonder förstärktes inför innevarande programperiod (1994 – 1999) bl.a. för att motverka de regionala obalanser inom unionen som bl.a. skapandet av den inre marknaden bedöms kunna medföra.

Som regeringen och riksdagen på senare tid betonat är det inte i första hand åtgärder inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, som är avgörande för den regionala utvecklingen. Detta utgiftsområde är ett av de mindre i statsbudgeten och regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra utgiftsområden är sammantaget mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen. Därför måste det i första hand inom ramen för den ”stora” regionalpolitiken utarbetas lösningar som kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv. Detta kan t.ex.

gälla insatser inom närings- och arbetsmarknadspolitiken, utbildnings- och forskningssatsningar samt investeringar i infrastruktur. Riksdagen har konstaterat att en felaktig grundsyn på regionala frågor inom viktiga samhällssektorer inte kan justeras med regionalpolitiska stöd.

Exempel på områden som på ett avgörande sätt har bidragit positivt till den regionala utvecklingen är kommunikationssektorn och utbildningsväsendet. Verksamheterna inom dessa sektorer har varit av väsentlig betydelse för såväl den regionala balansen som den ekonomiska tillväxten i hela landet under perioden. Ett annat exempel på viktiga åtgärder inom den ”stora” regionalpolitiken är det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn. Samtidigt har regeringen bl.a. i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62) påpekat bristen på helhetssyn när nya organisationsstrukturer utformas i den statliga sektorn vilket dels har inverkat negativt på den geografiska fördelningen av sysselsättningen, dels försvårat möjligheterna till en väl fungerande regional samordning.

2.3.3 Effekter av statliga insatser

Olika former av regionalpolitiska företagsstöd i samband med investeringar, inkl. tillfälligt småföretagsstöd, beräknas enligt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) bidra till ca 9 400 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade regionerna under budgetåret 1997. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till ca 115 000 kr. Investeringar i storleksordningen 5 miljarder kronor har delfinansierats med dessa stöd. Härutöver har sysselsättningsbidrag beviljats på uppskattningsvis 275 miljoner kronor som enligt NUTEK beräknas ha medverkat till ca 2 200 nya arbetstillfällen år 1996. Driftstöd i form av nedsatta socialavgifter och transportbidrag har enligt regeringens bedömning bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna.

Vid de utvärderingar av strukturfondsprogrammen som redovisades hösten 1997 för halva programperioden har i stort sett samtliga utvärderare för målen 2, 5 och 6 bedömt att programmen i stor utsträckning motsvarar den problembild som respektive region uppvisar. Vidare bedömer utvärderarna att programmens huvudinriktning bör hållas intakt.

Beträffande strukturfondsprogrammets effekter anger utvärderarna att det är för tidigt att dra några långtgående slutsatser. En mer sammanfattande bedömning av programmets effekter avses lämnas i en slutlig programutvärdering som kommer att redovisas efter programperiodens slut. I det fortsatta utvärderingsarbetet kommer vissa tematiska studier att göras.

Regeringens utvecklingsarbete

Det finns svårigheter med den typ av kvantitativa resultatmätt som nu främst används vid analyser av verksamhetens måluppfyllnad för företagsstöden. Sysselsättningsökningen i stödföretag är således inte synonymt med den sysselsättningsstillväxt ett visst stöd beräknas ha bidragit till. Det finns en rad olika omgivningsfaktorer som kan ha påverkat företagen och därmed inverkat på deras benägenhet att anställa ytterligare personal.

Regeringen har således konstaterat att det råder bristande kunskap om de regionalpolitiska stödets effekter, både på företagsnivå och på en samhällelig nivå. Regeringen har därför tillsatt flera utredningar och gett uppdrag till olika aktörer för att i framtiden få ett bättre beslutsunderlag.

De uppföljningsmätt som för närvarande används för företagsstöden är framförallt antalet nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter) som de beräknas bidra till, den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle samt antalet nya arbetstillfällen till kvinnor respektive män. Målen för företagsstöden är, förutom att skapa sysselsättning, att bidra till ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen. Regeringen har inget uppföljningsmätt för detta, men det pågår ett utvecklingsarbete av den uppföljning som görs av vissa företagsstöd. Avsikten är att undersöka om stödets tillväxtgenererande aspekter kan vara ett kompletterande sätt att mäta deras effekter. Regeringen har givit NUTEK i uppdrag att göra en uppföljning av måttet bidrag per ny årsarbetskraft och lämna förslag på alternativa/kompletterande mått som på ett bra sätt illustrerar hur stöden främjar tillväxt i stödföretagen. NUTEK har redovisat sitt arbete i rapporten "Analys av resultatmätt".

Enligt riksdagens beslut skall minst 40 procent av förväntade nya arbetstillfällen till följd av beviljade regionala utvecklingsbidrag och sysselsättningsbidrag tillfalla vardera könet. Detta mål har under en följd av år inte uppnåtts. Regeringen har därför givit NUTEK i uppdrag att närma-

re analysera möjligheterna att uppnå detta könskvoteringsvillkor. NUTEK skall vidare analysera hur antalet kvinnor inom traditionellt mansdominerade branscher men också antalet män i kvinnodominerade branscher kan öka inom det regionalpolitiska stödområdet.

Regeringen har vidare beslutat att låta utvärdera vilka tillväxt- och sysselsättnings effekter stödformen nedsättning av socialavgifter har på näringslivet i berörda regioner. Utvärderingen skall vidare belysa stödformens effektivitet jämfört med övriga regionalpolitiska stödformer riktade till näringslivet i dessa områden.

Regeringen har tidigare konstaterat att det även råder bristande kunskaper om transportmarknaden i stödområden och dess villkor. Därför avser regeringen att utvärdera transportbidraget och initiera fortsatta studier av transportmarknaden i stödområden.

NUTEK skall göra en utvärdering av innehåll och utfall av länsstyrelsernas regionala projektverksamhet under budgetåren 1990/91 – 1997.

En parlamentariskt sammansatt kommitté avses tillkallas inom kort med uppgift att lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken. Kommittén skall bl.a. analysera regionalpolitikens hittillsvarande effekter och lämna förslag till mål för den framtida regionalpolitiken.

2.3.4 Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling under 1997 har bidragit till en positiv utveckling av näringslivet, särskilt i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Denna bedömning grundar sig bl.a. på den uppföljning som NUTEK för närvarande gör av företagsstöden dvs. det antal nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter) som företagsstöden beräknas bidra till och den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle.

Regeringen bedömer att ett fortsatt utvecklingsarbete, bl.a. inom ramen för de uppdrag som regeringen har givit till olika aktörer kommer att underlätta den framtida resultatbedömningen av de regionalpolitiska insatserna. Länsstyrelsernas, självstyrelseorganens och Närings- och teknikutvecklingsverkets utvecklingsarbete kommer också att bidra positivt till detta. Den parlamentariska kommitténs arbete, förslag och slutsatser kommer vidare att vara ett viktigt beslutsunder-

lag vid utformningen av den framtida regionalpolitiken.

2.4 Resultatinformation

I sammanställningen nedan återfinns en förteckning över de åtgärder som redovisas i denna re-

sultatinformation och som bedrevs under år 1997 och 1998 inom utgiftsområdet samt i vissa fall utanför utgiftsområdet. Av sammanställningen framgår även med vilka anslag åtgärden finansieras, beslutande myndighet och vilket geografiskt område åtgärden avser.

Tabell 2.2 Åtgärder som finansieras av anslag inom utgiftsområde 19 samt vissa andra utgiftsområden under år 1997

Åtgärd	Finansieras av anslag	Beslutsfattare	Geografisk omfattning
Central projektverksamhet	C6, C2 och A1 ^{1,2}	NUTEK och regeringen	Regionalpolitiskt prioriterade områden
Regional projektverksamhet	C2 och A1	Länsstyrelserna	Hela landet med tyngdpunkt på regionalpolitiskt prioriterade områden
EG:s strukturfonder	A9	Beslutsgrupper m.fl.	Målområde 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ
Regionalt utvecklingsbidrag	C1, C2 och A1 ³	Länsstyrelserna, NUTEK och regeringen	Stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden
Regionalt utvecklingslån	C2 och A2	Länsstyrelserna och NUTEK	Stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden
Landsbygdsstöd	C2 och A1	Länsstyrelserna	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Stöd till kommersiell service	C2 och A1	Länsstyrelserna	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	A3	Glesbygdsverket	Gles- och landsbygd
Nedsatta socialavgifter	A4	Riksförsäkringsverket	Stödområde 1 och del av stödområde 2
Sysselsättningsbidrag	A5	NUTEK och länsstyrelserna	Stödområde 1 och 2
Transportbidrag	A6	NUTEK	Transportbidragszonerna
Glesbygdsverket	A7	Glesbygdsverket	
Statens institut för regionalforskning	A8	Statens institut för regionalforskning	
Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt	A2 och A16 ^{4,5}	Länsstyrelserna	Hela landet
Stiftelsen Norrlandsfonden	Självfinansierade	Stiftelsen Norrlandsfonden	Norrbottnens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län

¹ Tionde huvudtitelns anslag C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m., budgetåret 1994/95.

² Tionde huvudtitelns anslag C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m., budgetåret 1995/96.

³ Tionde huvudtitelns anslag C1 Lokaliseringsbidrag, m.m., budgetåret 1995/96.

⁴ Tionde huvudtitelns anslag A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder: Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, anslag sposten 4, budgetåret 1995/96.

⁵ Tolfte huvudtitelns anslag A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt, budgetåret 1995/96.

Tabell 2.3 Åtgärder som finansieras av anslag inom utgiftsområde 19 under år 1998

Åtgärd	Finansieras av anslag	Beslutsfattare	Geografi
Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	A9	Regeringen	Söderhamns kommun
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska projekt	A1	Regeringen	Hela landet med tyngdpunkt på regionalpolitiskt prioriterade områden

Principerna bakom och inplaceringen av kommuner eller delar av kommuner i stödområdena 1 och 2 och tillfälliga stödområden finns beskrivna i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62). I samma proposition framgår även vilka delar av landet som ingår i transportbidragszoner, nationella stödområden och EG:s strukturfondsområden.

Fr.o.m. år 1998 finansieras sysselsättningsbidraget via anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder vilket får till följd att anslaget för transportbidrag byter beteckning från A6 Transportbidrag till A5 Transportbidrag. Därmed byter anslaget A7 Glesbygdsverket beteckning till A6 Glesbygdsverket, anslaget A8 Statens institut för regionalforskning till A7 Statens institut för regionalforskning och anslaget A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden till A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden. Ett nytt anslag A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn inrättades år 1998.

2.4.1 Resultatinformation för år 1997 uppdelad på beslutsfattare

Länsstyrelserna

Länsstyrelsernas arbete grundar sig på en långsiktig sektorsövergripande utvecklingsstrategi för länen som inriktas mot utvecklingen av det lokala näringslivet, uthållig tillväxt, ökad sysselsättning och inomregional balans. Arbetet med dessa länsstrategier har genomförts på ett ambitiöst sätt med bred uppslutning i länen. Betoningen har legat på ett processinriktat arbetssätt och samverkan mellan lärens aktörer.

Innehållsmässigt är länsstrategierna relativt likartade och är en spegelbild av dagens domine-

rande föreställningar om vad som är viktigt för ekonomisk tillväxt, flexibilitet, kompetensutveckling, internationalisering, miljöhänsyn och samverkan. Strategiarbetet har givit de regionala aktörerna ett forum som uppmuntrar till en diskussion och en hantering av långsiktiga frågor. En svaghet är att de flesta länen inte har tagit fram någon särskild analys som grund för strategiarbetet. Analys och underlagsmaterial har ofta istället handlat om att de regionala aktörerna har diskuterat sig fram till en beskrivning av länet utifrån de kunskaper som redan finns. De analyser som tagits fram är ofta problemorienterade istället för mer möjlighetsorienterade.

Länsstyrelserna beslutade under budgetåret 1997 om framförallt stöd för sammanlagt drygt 1 450 miljoner kronor med medel från anslagen C2 och A1 samt med stöd av bemyndiganden. Fördelningen mellan huvudändamålen var följande (inom parentes anges fördelning för budgetåret 1995/96 beräknat på en 12-månadersperiod).

Tabell 2.4 Länsstyrelsens fördelning mellan huvudändamål 1997

Miljoner kronor

Ändamål	Belopp	Procentuell fördelning
Regionala utvecklingsbidrag	318 (308)	21 (22)
Landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service	426 (449)	29 (32)
Regionalpolitisk projektverksamhet	300 (243)	20 (17)
Medfinansiering av strukturfondsprogram	408 (376)	28 (27)
Uppföljning och utvärdering	13 (16)	1 (1)
Vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram	12 (ej aktuellt)	1 (-)

Tabell 2.5 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och landsbygdsstöd under 1997

Stöd	Antal arbetsställen	Beviljade medel (mkr)	Invest. kostn. (mkr)	Andel ny-startade företag	Beräknad sysselsättningsökning	Andel kvinnor	Genomsnittlig subvention/arb.tillfälle (tkr)
Regionalt utvecklingsstöd ¹	232	358	1 243	9 %	1 623	32 %	178
Landsbygdsstöd ²	2 991	402	1 574	34 %	4 743	27 %	68

¹ Dvs. regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån.

² Dvs. landsbygdsbidrag och regionalt utvecklingslån.

Källa: NUTEK.

Det regionala utvecklingsstödet beräknas enligt NUTEK bidra till ca 1 600 nya arbetstillfällen. Genomsnittliga subventionen per arbetstillfälle (i stödområde 1, 2 och i tillfälliga stödområden) var

178 000 kr vilket är ett lägre belopp än budgetåret 1995/96, 194 000 kr. Därmed har länsstyrelserna i stort sätt nått upp till regeringens mål som var 160 000 kr.

Landsbygdsstödet beräknas enligt NUTEK bidra till ca 4 700 nya arbetstillfällen. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle (i glesbygdsområde, stödområde 1, 2 och i tillfälliga stödområden) var 68 000 kr vilket är en minskning jämfört med budgetåret 1995/96, 108 000 kr. Därmed har länsstyrelserna uppnått regeringens mål som var 180 000 kr.

Länsstyrelserna har med hjälp av bl.a. stöd till kommersiell service bidragit till att upprätthålla en god servicenivå i gles- och landsbygd.

Länsstyrelserna har genom sin regionala projektverksamhet givit stöd till ett brett spektrum av näringslivsfrämjande aktiviteter. Länsstyrelserna har under budgetåret 1997 varit en viktig aktör för att medfinansiera och genomföra olika strukturfondsprojekt. Eftersom de olika strukturfondsprojekten utvärderas av externa utvärderare sker ingen särredovisning av länsstyrelsernas bidrag i de olika strukturfondsprojekten.

Länsstyrelserna har dessutom under budgetåret 1997 medverkat till bl.a. viktiga regionala investeringar genom småföretagsstödet som finansierats med medel från framförallt anslaget A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt. Eftersom detta är medel som inte har anvisats inom utgiftsområdet sker en separat resultatredovisning i avsnitt 2.4.4.

Slutsatser

Länsstyrelsernas arbete med länsstrategierna har på ett positivt sätt bidragit till att samla de regionala aktörerna i länen för att förankra strategierna i länen. Detta arbete förväntas leda till att länen får en mer samordnad strategi för utvecklingsarbetet och därmed bör de regionala aktörerna bl.a. utnyttja sina resurser mer effektivt. En svaghet är att de flesta län inte har tagit fram någon särskild analys till grund för strategiarbetet. Strategierna behandlar sällan möjligheterna de olika länen har i ett framtidsperspektiv. Även kopplingen mellan analys och strategier behöver utvecklas. Bättre underlag behövs t.ex. för bedömningar av miljö- och hushållningsfrågornas betydelse för den regionala utvecklingen.

Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle för regionalt utvecklingsstöd och lokaliseringstöd är lägre än regeringens mål. Länsstyrelserna har därmed på ett tillfredsställande sätt uppnått regeringens mål.

Enligt regeringens bedömning är länsstyrelsernas prioriteringar mellan de olika ändamålen

väl avvägda och de har bidragit till att uppnå målen för verksamheten.

Närings- och teknikutvecklingsverket

Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) huvudsakliga medel för den regionala utvecklingsverksamheten var under budgetåret 1997, förutom medel för förvaltningskostnader:

- 150 miljoner kronor för regionala utvecklingsbidrag,
- 50 miljoner kronor för regionala utvecklingslån,
- 235 miljoner kronor för sysselsättningsbidrag (disponerades tillsammans med berörda länsstyrelser),
- 384 miljoner kronor för transportbidrag, samt
- 30 miljoner kronor för regionalpolitisk projektverksamhet.

NUTEK:s verksamhet redovisas i tre resultat-områden: Regional och lokal näringslivsutveckling, EG:s strukturfonder och Regionalt företagsstöd (NUTEK:s övriga verksamheter redovisas under UO 24 Näringsliv).

Regional och lokal näringslivsutveckling

Verksamheten skall främja utvecklingen av den regionala näringspolitiken och framtagande av metoder för regionalt strategi- och programarbete. Verket skall även genom utbildning m.m. stödja länsstyrelserna i deras program- och projektarbete, samordna insamling och spridning av erfarenheter av länsstyrelsernas stödgivning, strategi- och programarbete och projektverksamhet.

NUTEK har under budgetåret 1997 bl.a. arbetat med:

- Kunskapsuppbyggnad och spridning, uppföljning och annan projektverksamhet. Utvecklingen av det nya analys- och prognosystemet har fortsatt enligt planerna. NUTEK:s analys av förutsättningarna för regional utveckling, det s.k. STRUT-uppdraget, har redovisats till regeringen i flera rapporter. Verket har även sammanställt och kommenterat länens s.k. landshövdingerapporter samt aktivt deltagit som stödresurs vid framställning av fördjupade program i sju försökslän som ett av underlagen till regeringens proposition Regional

tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62). Ett nytt datasystem för att följa upp länsstyrelsernas projektverksamhet har utvecklats.

- Lokal näringspolitik. NUTEK har bedrivit vissa förberedande aktiviteter. I Dorotea kommun har på regeringens uppdrag en systemanalys genomförts, som ligger till grund för ett lokalt utvecklingsarbete.
- Kompetensutveckling och teknikspridning. NUTEK har bl.a. startat ett tvåårigt projekt med syfte att öka kunskapen om utnyttjandet av modern informationsteknologi för regional utveckling och småföretag.
- Regionala utvecklingskonsortier. NUTEK genomför på regeringens uppdrag ett utvecklingsprogram med 22 företagskonsortier. Syftet är att konsortierna skall dra nytta av högskolors och industriforskningsinstituts tjänster och med hjälp av dessa stärka utvecklingen av 140 små och medelstora företag i stödområdena.
- ResursCentra för kvinnor. Under året har NUTEK fortsatt uppbyggnaden av det nationella resurscentrumet för kvinnor (NRC). Antalet lokala och regionala resurscentra i landet har ökat från 59 till 120.

EG:s strukturfonder

NUTEK har fondansvar för den europeiska regionala utvecklingsfonden, vilket bl.a. innebär att utbetala medel. Verket är även sekretariat åt övervakningskommittéerna för målen 2 och 6

samt vissa gemenskapsinitiativ. NUTEK svarar även för den samordnade avrapporteringen av genomförandet av samtliga strukturfonder till regeringen.

NUTEK har under 1998 fortsatt arbetet med att samordna och förenkla de administrativa rutinerna för utbetalning m.m. Utifrån förslag i en rapport från Riksrevisionsverket har NUTEK arbetat med att samordna och förenkla olika rutiner bl.a. beslutsunderlag i databasen STINS och samordning av olika rutiner för samtliga fonder. Arbetet kommer att rapporteras till regeringen under hösten 1998.

NUTEK och EG-kommissionen kommer under hösten 1998 att anordna en konferens i syfte att öka kunskapen om hur ett strukturfondsprogram avslutas.

Regionalpolitiskt företagsstöd

De regionalpolitiska företagsstöden i stödområdena skall främst medverka till att åstadkomma nya varaktiga arbetstillfällen genom att stimulera nyetableringar av företag samt nyanställningar inom befintliga företag.

NUTEK har under budgetåret 1997 handlagt ansökningar om regionalt utvecklingsstöd, transportbidrag och sysselsättningsbidrag. NUTEK har även utbildat och hållit seminarier för stödhandläggare vid länsstyrelserna. För att förbättra kontrollen av beviljade företagsstöd har en kontrollantinstruktion för ekonomiska kontroller fastställts.

Tabell 2.6 Beviljat regionalt utvecklingsstöd under 1997

Stöd	Antal arbets- ställen	Beviljade medel (mkr)	Invest. kostnad (mkr)	Beräknad sysselsättn. ökning	Varav andel kvinnor	Genomsnittl. subvention/ arb.tillfälle (tkr)
Regionalt utvecklingsstöd	61	233	1 382	1 216	37 %	192

Källa: NUTEK.

NUTEK och regeringen beviljade regionalt utvecklingsstöd med ca 230 miljoner kronor under budgetåret 1997, vilket är en ökning jämfört med budgetåret 1995/96, då motsvarande belopp var 140 miljoner kronor (beräknat på en 12-månadersperiod). Med hjälp av regionalt utvecklingsstöd beräknas investeringar på ca 1,4 miljarder kronor ha genomförts under budgetåret. Sysselsättningsökningen i stödföretagen beräknas till ca 1 200 personer.

Beviljat transportbidrag uppgick enligt NUTEK till ca 350 miljoner kronor budgetåret 1997 och beviljat sysselsättningsbidrag, inkl. beslut av länsstyrelserna, uppgick till 275 miljoner kronor.

Slutsatser

Närings- och teknikutvecklingsverket har utgjort en viktig resurs vid utvecklingen av den regionala näringspolitiken. NUTEK har arbetat med att sprida kunskaper och bygga upp kompetensen hos olika aktörer som arbetar med regionala utvecklingsfrågor. Olika former av stöd till företag i de regionalpolitiskt prioriterade områdena har enligt regeringen bidragit till att skapa många nya arbetstillfällen. Därmed har verket på ett tillfredsställande sätt uppfyllt regeringens mål för verksamheten. Regeringen anser vidare att datasystemet STINS och den nationella databasen måste utvecklas och förbättras. Detta utvecklingsbehov har även identifierats av NUTEK.

Glesbygdsverket

Glesbygdsverket (GBV) svarar för myndighetsfrågor rörande gles- och landsbygdsutveckling och skall medverka till att förbättra levnadsförhållandena och utvecklingsmöjligheterna för gles- och landsbygdsbefolkningen. Tyngdpunkten i detta arbete skall ligga i skogslänens inre delar samt i skärgårdarna. Verket skall utveckla sin roll som central sektorssamordnare genom att bl.a. aktivt följa och bevaka genomförandet av olika åtgärder i glesbygden. GBV skall vidare svara för sekretariatsuppgifter åt övervakningskommittéer för EG-kommissionens strukturfundsprogram för mål 5b och för kommissionens gemenskapsinitiativ LEADER II.

Glesbygdsverket har under år 1997 bl.a. haft en kontinuerlig samverkan och dialog med statliga verk, myndigheter och organisationer som på olika sätt arbetar med regional utveckling eller vars verksamhet har stor betydelse för den regionala och lokala utvecklingen.

GBV har också utarbetat ett program för småskalig landsbygdsturism, ett nationellt strategiskt handlingsprogram för skärgården samt ett antal publikationer och böcker. På regeringens uppdrag har verket vidare under budgetåret tagit fram underlag för propositionen Regional tillväxt

– för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62). I samverkan med Forskningsrådsnämnden, Statens institut för regionalforskning samt Skogs- och jordbrukets forskningsfond har verket utvecklat ett forskningsprogram rörande landsbygd och landsbygdsutveckling.

I egenskap av central myndighet har Glesbygdsverket medverkat i en lång rad samverkansgrupper, projektarbeten m.m. i syfte att utveckla och underlätta genomförandet av de svenska strukturfundsprogrammen. Verkets insatser i det svenska LEADER II-programmet har under verksamhetsåret i stort koncentrerats på att understödja genomförandet och tillsammans med Folkkrörelserådet Hela Sverige skall leva har verket haft i uppdrag att svara för det svenska s.k. LEADER-nätverket.

Glesbygdsverket skall bl.a. medverka till att de särskilda behov som kvinnor boende i lands- och glesbygd beaktas och detta har bl.a. skett genom att det aktivt deltagit i ledningen av Nationellt resurscentrum för kvinnor och dess uppbyggnadsarbete.

Slutsatser

Med utgångspunkt från ovan redovisade insatser och resultat bedöms verket på ett tillfredsställande sätt ha uppnått riksdagens och regeringens mål för verksamheten. Med utgångspunkt i Glesbygdsverkets redovisning och förslag i den fördjupade prövningen som verket lämnat avser regeringen att föra en dialog med verket om en ytterligare precisering av verkets uppgifter.

Statens institut för regionalforskning

Statens institut för regionalforskning (SIR) hade under budgetåret 1997 bl.a. till uppgift att genomföra en tredjedel av ett forskningsprogram om konsekvenserna av EU-medlemsskapet ur ett regionalt perspektiv samt att genomföra en tredjedel av ett program som avser de regionala utvecklingsprocesserna ur ett könsperspektiv.

Arbetet med forskningsprogrammen är något försenat men regeringen bedömer att detta kommer att kunna kompenseras under år 1998.

SIR hade även till uppgift att, tillsammans med Forskningsrådsnämnden och Glesbygdsverket, ta fram ett forskningsprogram om landsbygdsutveckling. Detta uppdrag är slutfört.

SIR hade även till uppgift att sprida resultat och kunskaper om den forskning som SIR initierar och genomför.

Slutsatser

Genom den forskning som SIR har bedrivit och den spridning av forskningsresultat som skett under budgetåret har enligt regeringen olika aktörers kunskaper om regionalpolitiska frågor ökat. SIR bedöms därmed på ett tillfredsställande sätt ha uppnått riksdagens och regeringens mål med verksamheten.

2.4.2 Resultatinformation för år 1997 uppdelad på åtgärder

Central projektverksamhet

För central projektverksamhet har på senare år bl.a. använts medel från anslagen C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. Bland de större pågående projekten finns ett forsknings- och utvecklingsprogram som löper under perioden 1995 – 1999. Regeringen har avsatt 170 miljoner kronor till NUTEK för att stödja regionala utvecklingskonsortier som består av små och medelstora företag inom regionalpolitiskt prioriterade områden. Målet med projektet är att företagen i samarbete skall öka sin kompetens och teknologiska kapacitet samt att skapa nya länkar mellan små och stora företag, forskningsinstitut och högskolor. Detta skall i förlängningen leda till ökad ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

NUTEK inbjöd företag och organisationer att utforma idéer till projekt. Regeringen antog NUTEK:s förslag om ett program som innefattade 22 företagsgrupper med sammanlagt 240 företag.

Grupperna har etablerat nätverk i vilka högskolor och industriforskningsinstitut ingår. Dessutom har ett antal större företag, till vilka småföretagen ofta är underleverantörer, engagerats. De större företagen tillhandahåller specifik teknik eller kompetens som är viktig för att genomföra projekten.

I en första utvärdering 1997 av projektresultaten konstateras bl.a. att försöksverksamheten är ett nytt sätt att främja mindre företags utvecklingskraft. Den generella slutsatsen är att resultaten hittills pekar på att stöd via konsortier i

många avseenden ger större effektivitet är konventionellt utvecklingsstöd till företag. Enligt många av de deltagande företagen från konsortierna har samarbetet med högskolorna inneburit en ny dimension i verksamheten. En slutlig utvärdering kommer att ske efter programperiodens slut.

Härutöver har regeringen och NUTEK bedrivit central projektverksamhet med medel från anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Bland större regionalpolitiska projekt som regeringen beslutat om kan nämnas medel till ALMI Företagspartner AB, Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), Sveriges Exportråd och Folkhälsovetenskapliga rådet Hela Sverige skall leva.

En viktig insats för kvinnor inom regionalpolitiken har varit NUTEK:s arbete med nationellt resurscentra för kvinnor (NRC) samt lokala och regionala resurscentra för kvinnor. NRC samordnar och stödjer uppbyggnaden av lokala och regionala resurscentra i landet. Det sker genom bl.a. rådgivning, utbildning samt stöd till forskning och utveckling. NRC har enligt NUTEK bidragit till att satsningarna på lokala resurscentra ökat och att bl.a. antalet kvinnor som startar egna företag har ökat. NRC har också stimulerat till samverkan med kvinnliga affärsrådgivare och andra aktörer med uppgift att stimulera till bl.a. ökat företagande.

Slutsatser

Genom den centrala projektverksamhet som NUTEK och regeringen har bedrivit har viktiga regionalpolitiska projekt genomförts som bl.a. har stimulerat näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade regioner. Regeringen anser vidare att forsknings- och utvecklingsprogrammet hittills har varit framgångsrikt men avser att återkomma med en slutlig bedömning efter programperiodens slut.

Regional projektverksamhet

Länsstyrelserna har från de medel de disponerar för regionalpolitiska åtgärder möjlighet att, förutom till företagsstöd, bevilja medel till andra projekt som skall gynna den regionala utvecklingen. Budgetåret 1997 fattade länsstyrelserna således beslut om totalt ca 300 miljoner kronor till regional projektverksamhet.

Länsstyrelserna lämnar med sina medel för projektverksamhet stöd till vitt skilda aktiviteter i form av bl.a. utredningar (t.ex. om lokala förutsättningar och hinder för utveckling), försöksverksamhet (t.ex. i nätverk, vid teknikcentra och högskolor) och informationsinsatser (t.ex. turismkampanjer och mässor).

Länsstyrelserna har med projektverksamheten i samverkan med andra aktörer byggt upp resurser för att åstadkomma en regional näringslivsutveckling. Projektverksamheten skall grundas på en långsiktig strategi och inriktas mot ekonomisk tillväxt och inomregional balans. Även om projektverksamheten inte innefattar direkt stöd till enskilda företag inriktas en stor del av verksamheten på att skapa en god miljö för näringslivet. Medlen används även till att stimulera nyföretagande och företagsförnyelse. Utmärkande för verksamheten är också det stora antalet deltagande aktörer, vilket är ett av syftena med verksamheten.

Tabell 2.7 Beviljade medel för regional projektverksamhet under budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997

Miljoner kronor

Län	1994/95	1995/96 (18 mån)	1995/96 (12 mån) ¹	1997
Stockholm	6,1	11,3	7,5	3,8
Uppsala	15,0	2,9	1,9	1,8
Södermanland	13,3	14,8	9,8	12,0
Östergötland	8,5	6,2	4,1	3,2
Jönköping	9,6	8,7	5,7	8,8
Kronoberg	10,4	3,0	2,0	1,8
Kalmar	15,5	13,7	9,0	6,5
Gotland	15,5	3,0	2,0	2,2
Blekinge	9,3	11,5	7,6	6,9
Skåne	21,2	17,8	11,8	9,9
Halland	6,1	7,0	4,6	4,4
Göteborgs och Bohus	15,1	8,5	5,6	7,3
Älvsborg	10,6	12,8	8,4	18,9
Skaraborg	9,6	10,6	7,0	8,2
Värmland	28,9	26,6	17,6	19,0
Örebro	16,8	22,9	15,1	17,0
Västmanland	19,4	6,1	4,0	8,6
Dalarna	39,6	17,6	11,6	16,2
Gävleborg	26,8	23,0	15,2	11,5
Västernorrland	47,5	34,8	23,0	22,6
Jämtland	45,3	34,2	22,6	17,9
Västerbotten	39,0	43,9	29,0	57,1
Norrbotten	73,5	24,3	16,0	35,9
Summa	502,6	365,2	241,1	301,3

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.
Källa: NUTEK.

Projektverksamheten ökade i omfattning under budgetåret 1997 i jämförelse med budgetåret 1995/96 (beräknat på en 12-månadersperiod) från 241 till 301 miljoner kronor.

De nordliga länen Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten svarade under budgetåret 1997 för 44 % av den totala projektverksamheten jämfört med 38 % under budgetåret 1995/96. Projektverksamheten var under budgetåret 1997 av störst omfattning i Västerbottens län, ca 57 miljoner kronor och minst i Uppsala och Kronobergs län, ca 2 miljoner kronor vardera.

Tabell 2.8 Länsstyrelsernas regionala projektverksamhet fördelad på sakområden/ändamål under budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997

Miljoner kronor

Sakområden/ programområden	1994/95	1995/96 (18 mån)	1995/96 (12 mån) ¹	1997
Industrin	74,6	71,9	47,5	11,8
Privata tjänster	22,4	15,3	10,1	2,5
Jord- och skogsbruk	23,2	7,7	5,1	9,3
Energi	6,7	7,7	5,1	4,9
Kommunikationer	29,4	14,6	9,6	36,7
Handel	8,7	4,6	3,0	1,1
Turism	57,2	30,3	20,0	22,1
Utbildning	76,7	43,7	28,8	39,2
Forskning och utveckling	57,6	41,3	27,3	24,1
Teknikspridning	17,3	19,8	13,1	2,8
Jämställdhet	28,5	24,7	16,3	23,0
Sektorssamordning	44,0	35,7	23,6	17,8
Övrig offentlig förvaltning	19,0	25,4	16,8	10,1
Kultur	37,0	22,5	14,8	20,8
Nya områden och ändamål				
Näringslivsutveckling				47,6
Information/Marknadsföring				7,6
Miljö				3,8
Samverkansprojekt				5,1
Internationella projekt				6,6
Ospecificerat/Övrigt				4,2
Summa	502,3	365,2	241,1	301,3

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.
Källa: NUTEK.

Under budgetåret 1997 har medlen främst används till projekt inom sakområdena näringslivsutveckling, ca 48 miljoner kronor, utbildning, ca 39 miljoner kronor samt kommunikationer, ca 37 miljoner kronor.

På grund av bl.a. projektverksamhetens vitt skilda karaktär och deras ofta indirekta effekter på den regionala utvecklingen är det svårt att utvärdera verksamheten. Metoder för att följa upp och utvärdera verksamheten behöver utvecklas.

Bl.a. genom ett nytt administrativt systemet hos NUTEK skall det ges bättre möjlighet att i framtiden följa upp enskilda projekt och utvärdera projektverksamheten.

I syfte att dels redovisa effekterna av verksamheten, dels möjliggöra en förbättring av verksamheten har regeringen givit NUTEK i uppdrag att göra en utvärdering av innehåll och utfall av verksamheten under budgetåren 1990/91 – 1997.

Slutsatser

Genom den vidare- eller nyutveckling som planeras för datasystemet och det uppdrag som regeringen har givit till NUTEK kommer regeringen i framtiden lättare kunna redovisa effekterna av verksamheten.

EG:s strukturfonder

Sverige omfattas sedan år 1995 av EG:s gemensamma regional- och strukturpolitik. Det innebär att Sverige för perioden 1995 – 1999 tillförs sammanlagt 1,42 miljarder ECU eller ca 12 miljarder kronor från EG:s strukturfonder. Medlen indexuppräknas varje år. Dessa medel skall användas för åtgärder i vissa regioner inom målen 2, 5b och 6, för arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom målen 3 och 4 och för vissa åtgärder i jordbruks- och fiskerisektorerna inom mål 5a samt för de s.k. gemenskapsinitiativ och för pilotprojekt.

Tabell 2.9 Tilldelade medel från strukturfonderna, medel in-tecknade genom beslut och utbetalade medel per målområde och gemenskapsinitiativ

Målområde och Gemenskapsinitiativ	Medel från struktur-	Beslutade medel	Utbet. medel
	fonderna 1995-1999 mkr	april 1998 % av ram	juni 1998 % av ram
Mål 2	1 406	64	17
Mål 5b	1 275	54	16
Mål 6	2 581	53	23
Mål 3	3 096	81	49
Mål 4	1 568	56	25
Mål 5a jordbruk	963	60	52
Mål 5a fiske	356	58	38
Interreg II A	343	43	8
Övriga gemenskaps- initiativ	700	61	16
Totalt	12 288	63	31

Källa: Bearbetat material från NUTEK. Omräkningskurs från ecu – 8,50 kr. Beslutsläget för mål 3 avser juli 1998.

Av tabellen framgår att fram till april 1998 hade 63 % (53 % oktober 1997) av strukturfondsmedlen in-tecknats genom beslut om stöd till olika projekt. Under år 1998 har programmen i målen 5b och 6 tilldelats ytterligare resurser genom omfördelning av medel från 5a.

Den nationella offentliga medfinansieringen för beslutade projekt uppgår till ca 11 miljarder kronor för perioden 1995 – april 1998. EG-finansieringen uppgår till ca 7,7 miljarder kr. Besluten beräknas medföra privat finansiering med ca 7,6 miljarder kronor. Totalt beräknas besluten således medföra åtgärder för ca 26 miljarder kronor.

Nivån på utbetalningarna är lägre eftersom medel till projekt endast kan utbetalas efter redovisning av upparbetade kostnader.

I juni 1998 hade 3,7 miljarder kronor betalats ut från strukturfonderna till de enskilda projekten, vilket motsvarar 31 % (20 % december 1997) av medlen för hela programperioden. Störst andel, 42 %, har betalats ut till projekt inom de horisontella målen, dvs. målen 3, 4 och 5a. En redogörelse för respektive fond lämnas också under dels Närings- och handelsdepartementets anslag A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden inom utgiftsområde 19, dels under Arbetsmarknadsdepartementets anslag A4 Europeiska socialfonden inom utgiftsområde 14, dels under Jordbruksdepartementets anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23.

För de geografiskt avgränsade målen 2, 5b och 6 inriktas åtgärderna främst på att förbättra företagsklimatet, tillväxten och nyföretagandet. Med denna inriktning av programmen är bl.a. tillkomsten av nya arbetstillfällen en viktig indikator. De geografiskt avgränsade målen skall enligt målsättningarna i respektive program bidra till att skapa nya eller bevara sammanlagt ca 40 000 arbetstillfällen. De projekt som hittills beslutats om förväntas, enligt uppgifter som redovisats i ansökningarna om stöd, bidra till att skapa nya eller bevara 39 000 arbetstillfällen. De projekt som har slutredovisats bedöms ha bidragit till att skapa eller bevara ca 9 000 arbetstillfällen.

Strukturfondsprogrammen utvärderas dels vid halvtid, dels vid programmets slut. Vid de utvärderingar som redovisades vid halvtid hösten 1997 ansåg utvärderarna att det är för tidigt att dra några långtgående slutsatser om programmets effekter. En mer sammanfattande bedömning av programmets effekter kommer att lämnas i den

slutliga programutvärderingen som avses upphandlas av respektive övervakningskommitté och redovisas efter programperiodens slut. För målen 3 och 4 samt gemenskapsinitiativen Adapt och Employment kommer utvärderingar att redovisas under 1999.

Regionalt utvecklingsstöd

Regionalt utvecklingsstöd skall främja ekonomisk tillväxt och en samhällsekonomiskt och i övrigt lämplig lokalisering av näringslivet. Stödet lämnas till företag som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge de anställda varaktig sysselsättning.

Regionalt utvecklingsstöd (regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån) beviljas i samband med "hårda" (t.ex. byggnader och maskiner) och "mjuka" investeringar (t.ex. patent och licenser) i stödområde 1 med högst 70 % av godkänt stödunderlag och i övriga områden (tillfälligt stödområde och stödområde 2) med högst 50 % av godkänt stödunderlag.

Följande redovisning avser stöd beviljade av både länsstyrelserna, NUTEK och regeringen. Under budgetåret 1997 beviljades 291 arbetsställen stöd. 94 % av dessa var små och medelstora företag, dvs. hade mellan 0–199 anställda. Det

sammanlagda stödbeloppet uppgick till 618 miljoner kronor, varav 519 miljoner kronor i regionalt utvecklingsbidrag, drygt 99 miljoner kronor i regionalt utvecklingslån och 8,5 miljoner kronor i villkorlån. Den totala investeringskostnaden för stödprojekten var ca 2,6 miljarder kronor. Investeringarna beräknas sammanlagt bidra till ca 2 800 nya arbetstillfällen varav 34 % för kvinnor. Riktlinjer för stödet var att minst 40 % av antalet nya arbetstillfällen skulle avse vardera könet (SFS 1990:642).

Könskvoteringsvillkoret har under de flesta år inte uppfyllts. NUTEK har således redovisat att andelen nya arbetstillfällen som tillfallit kvinnor i de företag som beviljats regionalt utvecklingsstöd under flertal år har uppgått till en lägre nivå än det fastställda målet. Regeringen har därför gett NUTEK i uppdrag att närmare analysera möjligheterna att uppnå könskvoteringsvillkoret samt hur antalet kvinnor i traditionellt mansdominerade branscher kan öka inom det regionalpolitiska stödområdet. NUTEK skall även lämna förslag till åtgärder för att uppnå dessa mål.

Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle år 1997 beräknas till 186 000 kr. Detta framgår av följande tabell, i vilken utfallet under budgetåren 1991/92 – 1997 redovisas.

Tabell 2.10 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, NUTEK och regeringen under budgetåren 1991/92-1997

	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96 (18 mån)	1995/96 (12 mån) ¹	1997
Antal arbetsställen	589	538	769	665	537	358	291
Beviljat stöd (mkr)							
Regionalt utvecklingsbidrag ²	252,5	259,5	439,8	500,0	610,2	407	519,0 ³
Regionalt utvecklingslån ³	-	43,1	124,7	103,3	141,0	94	99,4
Utvecklingsbidrag	392,6	170,7	227,7	202,3	122,0	81	-
Summa	645,1	473,3	792,2	805,6	873,2	558	618,4⁴
Beräknad sysselsättningsökning (antal)	3 386	2 473	3 865	3 883	3 763	2 508	2 835
varav andel kvinnor	38 %	30 %	32 %	35 %	33 %	33 %	34 %
Subvention per nytt arbetstillfälle (tkr)	178	174	170	181	189	189	186

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.

² Före 1997 lokaliseringbidrag.

³ Före 1997 lokaliseringlån

⁴ 8,5 miljoner kronor i villkorlån, totalt ca 627 miljoner kronor.

Källa: NUTEK.

Tabell 2.11 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, NUTEK och regeringen under budgetåret 1997, fördelat på län

Län	Antal arbets- ställen	Inv.kostnad (mkr)	Regionalt utv.bidrag (mkr)	Regionalt utv.lån (mkr)	Villkorslån (mkr)	Beräknad syssels.ökn. totalt	Varav andel kvinnor %	Genomsnittl. subvention/ arb.tillf. (tkr)
Östergötland	1	1,6	0,3	0,5		3	33	100,0
Kalmar	13	159,1	23,4	1,9		139	30	168,3
Blekinge	10	101,9	15,0	5		111	35	135,1
Älvsborg	4	29,2	4,5			30	43	150,0
Skaraborg	7	10,6	1,6	0,2		16	19	100,0
Värmland	38	508,7	70,0	1,2		336	32	208,3
Örebro	23	306,6	50,3	4,5		371	28	135,6
Västmanland	3	76,1	13,3			72	46	184,7
Dalarna	17	201	43,3	1,8		107	32	404,7
Gävleborg	22	163,9	30,2	1,6		148	28	204,1
Västernorrland	31	218,4	49,9	29,3	3	276	39	191,7
Jämtland	46	366,4	96,2	13,2		599	37	160,6
Västerbotten	27	146,3	30,3	20,7		252	32	120,2
Norrbottnen	49	334,9	90,7	19,5	5,5	374	35	257,2
Summa	291	2 625	519,0¹	99,4	8,5	2 835	34	186,1

Källa: NUTEK.

Under budgetåret 1997 ingick 14 län helt eller delvis i stödområde. Delar av Sverige är indelat i stödområde 1 och 2, samt tillfälligt stödområde. Huvuddelen av stödområdena ligger i landets norra delar. Företag i de fyra nordligaste länen, Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, erhöll drygt 52 % av utvecklingsbidragen och nästan 83 % av de regionala utvecklingslånen. Tillsammans med de övriga tre skogslänen (Värmland, Dalarna och Gävleborg) har företag i dessa sju län tillsammans erhållit 79 % av bidragen och 88 % av lånen.

Tabell 2.12 Genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för utvecklingsbidraget 1997

Tusental kronor

	Regeringens mål	Utfall ¹
I stödområde 1 samt i de delar av stödområde 2 och i de tillfälliga stödområden där högre bidrag än normalt kan lämnas	200	225
I övriga delar av stödområde 2	150	165
I övriga delar av tillfälliga stödområden	125	110

¹ Källa: NUTEK

Av ovanstående tabell framgår att regeringens mål endast uppnåtts i ett område; i övriga delar av tillfälliga stödområden. I övriga områden ligger utfallet för 1997 nära de av regeringen fastställda målen.

Slutsatser

Regionalt utvecklingsstöd har bidragit till att ett stort antal nya arbetstillfällen beräknas tillkomma i regionalpolitiska stödområden. Regeringens mål har i princip uppnåtts genom att utfallet, vad avser genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft, ligger i linje med de mål som fastställts.

Landsbygdsstöd

Landsbygdsstödet skall delfinansiera investeringar i små och medelstora företag, för att främja sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Landsbygdsstödet består av dels landsbygdsbidrag, dels landsbygds lån.

Den 1 juli 1994 infördes landsbygdsstöd som bl.a. ersatte det tidigare glesbygdsstödet samt mindre lokaliserings- och utvecklingsbidrag. Samtidigt infördes utöver glesbygdsområden även landsbygdsområden som stödberättigade områden med lägre maximal stödnivå än i glesbygdsområden. I glesbygdsområden är stödnivån högst 50 % och i landsbygdsområden är stödnivån högst 20 % av godkänt stödunderlag. I de regionalpolitiska stödområdena innebar det nya landsbygdsstödet att fler verksamheter i centralorterna blev stödberättigade, t.ex. lokal service.

Tabell 2.13 Beviljat landsbygdsstöd under budgetåret 1997, fördelat på län

Län	Antal arbets- ställen	Inv.kostnad totalt (mkr)	Lands- bygdsstöd ¹ (mkr)	Lands- bygds- bidrag (mkr)	Mikro- stöd (mkr)	Konsult- check (mkr)	Regionalt utv.län (mkr)	Beräknad syssels.ökn. totalt	Varav andel kvinnor %	Genomsnittl. subvention/ arb.tillf. (tkr)
Stockholm	26	23,9	2,8	2,7	0,1	0,0		30	50	94
Uppsala	1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1	100	10
Södermanland	12	2,1	0,5	0,4	0,0	0,0		19	53	24
Östergötland	89	56,5	9,9	9,1	0,1	0,8		162	40	61
Jönköping	33	10,4	1,9	1,8	0,1	0,0		42	29	46
Kronoberg	131	69,8	9,3	8,4	0,8	0,1		155	25	60
Kalmar	176	123,2	23,1	21,2	0,4	0,6	1,0	330	29	67
Gotland	27	14,0	3,1	3,1	0,0	0,0		23	39	135
Blekinge	102	76,1	17,8	15,2	0,1	2,6		228	28	78
Halland	19	2,7	0,7	0,6	0,1	0,0		20	60	34
Göteborg o Bohus	83	50,7	8,4	8,3	0,0	0,1		127	34	66
Älvsborg	67	59,8	9,2	8,8	0,1	0,4		192	17	48
Skaraborg	25	4,0	0,7	0,6	0,1	0,0	0,1	22	68	29
Värmland	102	51,5	13,6	13,3	0,0	0,3		193	24	70
Örebro	174	97,1	23,2	19,2	1,5	2,5		586	16	40
Västmanland	107	53,7	10,7	9,1	1,1	0,5		117	29	92
Dalarna	338	231,0	44,8	41,0	1,7	1,7	0,4	394	32	11
Gävleborg	335	147,7	35,9	32,2	0,7	3,1		552	39	65
Västernorrland	269	116,2	34,9	27,6	2,2	0,0	5,1	293	37	102
Jämtland	284	108,1	42,4	40,6	1,3	0,4	0,1	281	39	150
Västerbotten	349	173,8	57,6	55,3	0,7	2,1	9,7	603	16	95
Norrbottn	242	102,0	41,0	40,1	0,8	0,1		371	32	110
Summa²	2 991	1 574,3	391,5	358,4	11,9	15,3	16,3	4 741	27	68

¹ Dvs. landsbygdsbidrag, mikrostöd, konsultcheck och regionalt utvecklingslän. Stöd till kommersiell service i ngår inte.

² En eftersläpning har skett i registreringen av beviljade stöd. Vid utgivandet av NUTEK:s rapport uppgick totalt landsbygdsstöd exkl. kommersiell service till 402,6 mkr (jmfir 401,9). Berörda län är bl.a. Kronoberg, Södermanland och Västernorrland. För Skåne län hade ingen registrering skett vid rapportens publicering.

Länsstyrelserna har totalt beviljat landsbygdsstöd till knappt 3 000 arbetsställen. Ca 34 % var nystartade företag. Av det totala antalet företag var ca 30 % kvinnliga företagare. Landsbygdsstödet kommer enligt länsstyrelsernas beräkningar att bidra till ca 4 700 nya arbetstillfällen. I genomsnitt beräknas 27 % av de nya arbetstillfällena gå till kvinnor.

Utfallet för 1997 visar att den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för landsbygdsbidraget uppgick till 68 000 kr. Regeringens mål var att den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft skulle uppgå till högst 180 000 kr.

Tabell 2.14 Genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för landsbygdsbidraget 1997

Tusental kronor

	Regeringens mål	Utfall ¹
I glesbygdsområde	250	98
I övriga delar av stödområde 1 samt i de delar av stödområde 2 och i de tillfälliga stödområdena där högre bidrag än normalt lämnas	200	94
I övriga delar av stödområde 2 samt i landsbygdsområde	150	59
I övriga delar av tillfälligt stödområde samt i övriga delar av	125	56

¹ Källa: NUTEK

I ovanstående tabell framgår det att utfallet för år 1997 ligger väsentligt lägre än de värden regeringen angivit.

Slutsatser

Enligt regeringens bedömning har landsbygdsstödet bidragit till att många nya arbetstillfällen tillkommit i glesbygds- och landsbygdsområden.

Regeringens mål har uppnåtts genom att subventionen per nytt arbetstillfälle 1997 är lägre än det av regeringen fastställda genomsnittliga bidraget per förväntad ny årsarbetskraft.

Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service lämnas för att upprätthålla en tillfredsställande försörjning med dagligvaror och drivmedel i glesbygder.

Stöd till kommersiell service kan lämnas för investeringar, som servicebidrag för att upprätthålla en viss servicenivå i glesbygd samt hemsändningsbidrag. Hemsändningsbidraget skall underlätta hemsändningen av varor i glesbygd där avståndet är betydande mellan butik och boende. Om det är av särskild betydelse för konsumenterna kan stöd beviljas även till fackhandelsservice och varubussar.

Tabell 2.15 Beviljat stöd till kommersiell service under budgetåren 1992/93–1997

Miljoner kronor

Budgetår	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96 (18 mån)	1995/96 (12 mån) ¹	1997
Antal ärenden (investeringsbidrag samt servicebidrag)	342	393	706	699	466	505
Investeringsbidrag	21,5	28,1	54,8	43,5	29	31,4
Servicebidrag	11,1	10,5	19,5	21,5	14,3	12,7
Hemsändningsbidrag	5,5	5,7	5,9	9,5	6,3	4,3
Summa	38,1	44,3	80,2	74,5	49,7	48,4

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.
Källa: NUTEK.

Under den första hälften av 1990-talet låg det statliga stödet till kommersiell service på nivån 40 – 45 miljoner kronor per år. Budgetåret 1994/95 ökade stödvolymen till drygt 80 miljoner kronor som en följd av möjligheten att lämna upp till 85 % i avskrivningslån till investeringar som genomförs för att uppfylla krav som har ålagts verksamheten genom föreskrifter i lag eller i förordning. Denna form av stöd har använts för att underlätta för butiker och bensinstationer att ersätta miljöfarliga köldmedia i kyl- och frysläggningar samt för att förse bensinläggningar med utrustning för bensingasåtervinning. Till sådana investeringar beviljades under budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997 ca 28, 13 och 16 miljoner kronor.

Under 1997 beviljades totalt 369 stycken ansökningar om investeringsbidrag vilket innebär en ökning med 56 stycken jämfört med föregående tolv månadersperiod. Antalet beviljade ärenden som helt eller delvis avsåg investeringar för freonavveckling och/eller bensingasåtervinning ökade från 165 till 226 stycken beräknat på årsbasis.

Jämfört med föregående tolv månadersperiod har antalet ärenden och stödvolymen vad avser servicebidrag minskat med 10 procent. Som jämförelse kan noteras att de dagligvarubutiker som beviljades servicebidrag hade en avsevärt läg-

re omsättning än de butiker som beviljats investeringsbidrag 3,9 respektive 6,3 miljoner kronor per år.

Det statliga hemsändningsbidraget uppgick det senaste budgetåret till ca 4,3 miljoner kronor vilket motsvarade 37 % av kommunernas subventioner av varuhemsändning till hushåll i glesbygd.

Stöd till kommersiell service har, enligt Konsumentverket, bidragit till att bevara butiker som är särskilt viktiga för hushållens dagligvaruförsörjning på landsbygden och i glesbygd. Sedan 1993, då det statliga stödet till kommersiell service introducerades fram till idag, har stöd till dagligvaruförsörjningen beviljats till företag på totalt 1 400 orter. Dessa beslut har grundat sig på att kommuner och länsstyrelser bedömt att de berörda butikernas finansiella ställning varit sådan att det varit nödvändigt med statligt stöd för att försäkra en rimlig varuförsörjning för konsumenterna. Av de berörda orterna hade vid utgången av 1997 totalt 1 031 stycken (74 %) fortfarande kvar en fungerande dagligvaruförsörjning.

Nya stödmöjligheter har tillkommit inom stöd till kommersiell service fr.o.m. 1 januari 1998. Avskrivningslånet har namnändrats till investeringsbidrag. Investeringsbidraget kan nu lämnas med högst 85 % av utgifterna för vissa

investeringar i dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner. Servicebidrag kan även lämnas med högst 200 000 kr till nämnda verksamheter. Investeringsbidraget kan även lämnas med högst 50 % av utgifterna för vissa utbildningsåtgärder för butiksägare och anställda.

Det tidigare investeringlånet har upphört och ersatts med landsbygdslån.

Hemsändningsbidraget har förbättrats bl.a. genom att det fortsättningsvis skall kunna lämnas med högst 30 kr per hushåll och inköpstillfälle förutsatt att respektive kommun bidrar med ett minst lika stort belopp. I särskilda fall kan bidraget nu uppgå till högst 45 kr.

Slutsatser

Regeringens bedömning är att länsstyrelserna med hjälp av bl.a. stöd till kommersiell service bidragit till att upprätthålla servicenivån i gles- och landsbygd.

Nedsatta socialavgifter

Nedsatta socialavgifter medges i vissa näringsgrenar i stödområde 1 och i de nordliga delarna av stödområde 2. Syftet med stödet är att delvis kompensera företagen för permanent bestående merkostnader på grund av det geografiska läget, såsom långa avstånd, gleshet, små närmarknader och ogynnsamt klimat. För närvarande är nedsättningen åtta procentenheter. Fr.o.m. 1 januari 1999 är näringsgrenarna jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt, fiske samt annan personlig service inte längre nedsättningsberättigade.

Effekterna av bidragsformen nedsatta socialavgifter är för närvarande svåra att mäta eftersom bl.a. rapporteringen är bristfällig. Regeringen har gett Riksskatteverket (RSV) i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att man med hjälp av skattemyndigheterna regelbundet skall kunna följa upp nedsättningen av socialavgifter med avseende på ekonomisk, geografisk och branschvis fördelning. I en delrapportering av uppdraget angav RSV bl.a. att en sådan uppföljning torde kunna genomföras fr.o.m. år 1999.

Diskussioner om bidragsformen pågår fortfarande med Europeiska kommissionen som ännu inte har godkänt den. Regeringen har därför beslutat att låta utvärdera vilka avståndsberoende

merkostnader tjänsteföretagen har i dessa regioner. Utvärderingen skall vidare belysa de tillväxt- och sysselsättningseffekter stödformen nedsatta socialavgifter har på näringslivet samt stödformens effektivitet jämfört med övriga regionalpolitiska stödformer riktade till näringslivet i dessa regioner.

Slutsatser

Genom det utvecklingsarbete som Riksskatteverket bedriver samt genom den av regeringen initierade utvärderingen kommer regeringen att få en bättre uppfattning om stödets effekter.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidraget skall täcka en del av de merkostnader som uppkommer när ett företag etableras eller utökar sin personalstyrka. Bidrag kan för närvarande lämnas med maximalt 200 000 kr per nytt helårsarbetstillfälle i stödområde 1 och med maximalt 120 000 kr i stödområde 2 och utbetalas i efterskott per kalenderår under en femårsperiod med maximibelopp som redovisas i tabellen nedan.

Tabell 2.16 Bidragets fördelning över en femårsperiod

	Stödområde 1 (kr) ¹	Stödområde 2 (kr) ¹
Förstaårsbidrag	60 000	40 000
Fortsatt bidrag för		
andra året	50 000	30 000
tredje året	40 000	25 000
fjärde året	30 000	15 000
femte året	20 000	10 000
Summa	200 000	120 000

¹ Summorna är maximibelopp.

För att få den sammanlagda stödsumman måste företagen behålla det ökade antalet årsarbetskrafter under hela perioden.

Vid varje beslut om sysselsättningsbidrag skall det prövas om stödet är nödvändigt för att åstadkomma den avsedda sysselsättningsökningen samt, i förekommande fall, om stödets storlek.

Av tabellen nedan framgår beviljat sysselsättningsbidrag för åren 1993 – 1997 fördelat på arbetsställen, årsarbetskrafter samt beviljat belopp. Sysselsättningsbidrag har under år 1997 beviljats för kvalifikationsåret 1996 med uppskattningsvis

275 miljoner kronor som, enligt NUTEK, beräknas ha bidragit till ca 8 100 nya arbetstillfällen.

Tabell 2.17 Beviljat sysselsättningsbidrag 1993 – 1997

Kvalifikationsår	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
Antal arbetsställen	1 225	1 319	1 434	1 347	1 010
Antal årsarbetskrafter	5 099	6 235	8 432	8 122	5 726
varav förstaårsbidrag	910	2 099	2 742	2 185	1 128
Totalt beviljat belopp	153,6	204,3	273,8	275,4	182,0

¹ Handläggningen av ansökningarna för sysselsättningsbidrag avseende kvalifikation s-året 1997 är ännu inte avslutad, varför siffrorna för år 1997 kommer att öka.
Källa: NUTEK.

Den länsvisa fördelningen av beviljat belopp och andelar arbetstillfällen för kvinnor åren 1996 och 1997 framgår av tabellen nedan. Som villkor för att sysselsättningsbidrag skall beviljas gäller att minst 40 % av de nya arbetstillfällena fördelas till vardera könet. Detta mål har hittills inte nåtts. Regeringen har gett NUTEK i uppdrag att närmare analysera frågan.

Tabell 2.18 Länsvis fördelning av sysselsättningsbidraget 1996 och 1997

Län	1996	Andel kvinnor %	1997 ¹	Andel kvinnor %
Älvsborg	16,1	21,1	5,3	28,5
Värmland	28,7	23,4	19,5	26,5
Örebro	6,3	18,0	7,0	23,3
Västmanland	7,0	32,3	4,2	21,1
Dalarna	28,8	27,6	13,4	16,0
Gävleborg	13,9	13,5	10,4	23,9
Västernorrland	20,8	31,2	11,1	31,3
Jämtland	52,2	35,5	40,8	32,3
Västerbotten	49,3	29,3	34,4	26,5
Norrbotten	52,2	34,8	35,9	32,1
Summa	275,4	26,8	182,0	26,1

¹ Handläggningen av ansökningarna för sysselsättningsbidrag avseende kvalifikation s-året 1997 är ännu inte avslutad, varför siffrorna avseende beviljade belopp för år 1997 kommer att öka. Procentsiffrorna avseende andel kvinnor år 1997 är inte heller definitiva.
Källa: NUTEK.

NUTEK:s utvärdering hösten 1993 (R 1993:43 och 44) och fortlöpande resultatuppföljningar visar bl.a. att sysselsättningsbidraget bidrar till en positiv utveckling av sysselsättningen inom näringslivet i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Särskilt stor betydelse har bidraget vid etablering eller expansion av personalintensiva företag med jämförelsevis låga investeringskostnader.

Slutsatser

Regeringen bedömer att sysselsättningsbidraget bidrar till en positiv utveckling av näringslivet i de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

Transportbidrag

Transportbidraget skall främja en samhällsekonomiskt och i övrigt lämplig lokalisering av näringslivet. Transportbidrag lämnas till gods som har genomgått eller kommer att genomgå betydande bearbetning. Bidragets storlek bestäms av transportavstånd samt transportbidragszon. Endast transporter i yrkesmässig trafik på väg eller järnväg är bidragsberättigade.

Under 1997 beviljades ca 350 miljoner kronor i transportbidrag i hela landet, vilket är en minskning i jämförelse med 1996. Minskningen mellan åren beror huvudsakligen på att Volvo Lastvagnar AB:s ansökan ännu inte är behandlad av NUTEK. Innestående bidrag kommer att betalas ut under innevarande budgetår då Europeiska kommissionen godkände detta i mars 1998.

Tabell 2.19 Beviljat transportbidrag för åren 1994-1997 fördelat på län

Miljoner kronor

Län	1994	1995	1996	1997
Dalarna	9,5	6,3	2,4	6,9
Värmland	9,4	9,6	7,8	2,1
Gävleborg	12,1	13,5	12,3	10,4
Västernorrland	38,6	45,5	46,6	42,6
Jämtland	38,9	47,6	47,2	47,9
Norrbotten	91,4	102,1	106,9	129,8
Västerbotten	141,4	159,2	151,7	111,8
Summa	341,3	383,8	374,9	351,6

Källa: NUTEK.

Den i särklass största delen av transportbidraget lämnas till företag inom trävaru- och verkstadsindustrin. Övriga näringsgrenar som mottar betydande delar är metallvaruindustrin, kemisk industri, övrig verkstadsindustri och transportmedelsindustrin. Eftersom branschindelningen har förändrats, vilket försvårar jämförelser med tidigare år, redovisas endast utfallet för 1996 och 1997.

Tabell 2.20 Beviljat transportbidrag för år 1996 och 1997 fördelat på näringsgrenar

Miljoner kronor

Näringsgren	1996	1997
Jord, skog och fiske	3,7	4,2
Utvinning av mineral	0,0	0,0
Livsmedel	29,1	28,2
Textil/beklädnad	1,5	1,5
Trävarutillverkning	147,0	147,1
Pappersvaruindustri	4,2	4,2
Kemisk industri	43,6	39,5
Jord- och stenvaruindustri	9,6	9,0
Metallvaruindustri	53,5	52,9
Övrig verkstadsindustri	36,5	36,4
Transportmedelsindustri	36,6	20,9
Övrig tillverkning	6,0	7,7
Övriga branscher	3,6	0,0
Summa	374,9	351,6

Källa: NUTEK.

Regeringens mål är att handläggningstiden för majoriteten av transportbidragsärendena skall vara kortare än två månader. Målet är i stort sett uppfyllt då handläggningstiden för 48 % av ärendena har varit kortare än två månader.

Slutsatser

Syftet med transportbidraget är formulerat på ett sådant sätt att det är mycket svårt att utvärdera effekterna av bidraget. I propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62) föreslog regeringen att syftet skall preciseras till ”att kompensera för kostnadsnackdelar till följd av bl.a. transportavstånd, låg befolkningstäthet och bristande infrastruktur samt att stimulera till höjd förädlingsgrad i transportbidragsområdets näringsliv”. Regeringen avser också att utvärdera transportbidraget och initiera fortsatta studier av transportmarknaden i transportbidragszonerna.

Stiftelsen Norrlandsfonden

Stiftelsen Norrlandsfonden har till ändamål att genom finansiering främja främst små och medelstora företags utveckling i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt från och med mitten av år 1995 även i Gävleborgs län. Särskild uppmärksamhet skall ägnas företag i Norrbottens län och i inlandskommunerna.

Norrlandsfonden skall finansiera etablering, utveckling och expansion av näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Fonden kan också ta initiativ till och, i begränsad omfattning, finansiera utredningar, infrastrukturella investeringar och forskning av betydelse för näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Eventuella ändringar i stiftelsens stadgar fastställs av regeringen efter förslag av fondens styrelse.

Norrlandsfonden kan erbjuda företagen i huvudsak tre former av finansiering: lån, villkorslån (lån med villkorlig återbetalningsskyldighet) och garantier. Sifferuppgifter inom parentes avser år 1996. Under 1997 beviljade fonden krediter till 66 (75) företag med totalt 109,2 (154,2) miljoner kronor. Av låntagarna var 40 företag nya kunder för fonden.

Företag kan få lån för att investera i anläggningar, att utveckla produkter samt för marknadsinsatser. Dessutom kan lån lämnas för att trygga företagets behov av rörelsekapital. Under 1997 beviljade fonden 52 (62) lån till ett totalt belopp av 93,2 (122,3) miljoner kronor.

Villkorslån lämnas bl.a. till företag som investerar i nya produkter eller nya marknader. Gemensamt för dessa lån är att investeringen är särskilt angelägen för företagets expansion och är förenad med hög risk. Syftet med ett villkorslån är att reducera en del av företagets risktagande. Under 1997 har 9 (11) företag fått villkorslån till ett belopp av totalt 8,1 (14,0) miljoner kronor.

Norrlandsfondens garantier avser normalt enskilda affärsuppställningar. I praktiken betyder det att fonden garanterar förskott och åtaganden som kundföretag tagit på sig. Under 1997 har fonden beviljat 8 (12) sådana garantier på totalt 7,9 (17,9) miljoner kronor.

Norrlandsfondens utlåning under år 1997 beräknas leda till investeringar på ca 500 miljoner kronor hos kundföretagen. Norrlandsfondens egna kapital uppgick den 31 december 1997 till ca 649 miljoner kronor och vinsten för verksamhetsåret 1997 var ca 30 miljoner kronor.

Slutsatser

Norrlandsfondens verksamhet är enligt regeringen av betydelse för näringslivet i de län där verksamheten bedrivs. Nya investeringar har med hjälp av Norrlandsfonden blivit möjliga att genomföra.

2.4.3 Resultatinformation för vissa övriga åtgärder under 1998

Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällena till Söderhamn

Riksdagen har beslutat att verksamheten vid Hälsinge flygflottilj, F15, i Söderhamn skall läggas ned senast den 1 januari 1999 (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU04, rskr. 1996/97:109-112). Med hänsyn till de negativa konsekvenser nedläggningen innebär för sysselsättningen i kommunen har regeringen bl.a. beslutat att lokalisera 350 statliga arbetstillfällena till Söderhamn. För att klara de extra kostnaderna för dessa etableringar har regeringen under 1997 använt 25 miljoner kronor av arbetsmarknadspolitiska medel. För budgetåret 1998 finns för detta ändamål anslaget A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällena till Söderhamn inom utgiftsområde 19 på 75 miljoner kronor.

Regeringen tillkallade i oktober 1996 en särskild utredare som bl.a. hade till uppgift att utarbeta förslag till vilka statliga verksamheter som kunde lokaliseras till Söderhamn och att medverka vid genomförandet av beslutade lokaliseringar. Kommittén har slutredovisat sitt uppdrag i juni 1998. Etableringar av statliga verksamheter som har genomförts eller planeras framgår av följande tabell.

Tabell 2.21

Myndighet	Verksamhet	Antal anställda
Patent- och registreringsverket	Varumärkesavd.	74
Skogsvårdsstyrelsen för Gävleborg/Dalarna		19
Arbetsmarknadsstyrelsen	Kund- och marknadsundersökningar	15
	Teleinformation	20
	Ekonomiredovisning avseende API	5
Länsarbetsnämnderna	Arkiv	15
Riksförsäkringsverket	Yrkesskadeenheten	27
	IT-verksamhet inför millenniumomställningen	30
Svenska EU-Programkontoret	Vägledningscentral för EU:s mål 4-stöd	6
Jordbruksverket	Registrering av nötboskap	12
Riksskatteverket	Telefonväxel	19
	Servicenhet för uppgiftslämnande	11
Statens pensionsverk	Uppdatering av pensionsdata i personakter	45
Rådet för arbetslivsforskning Arbetslivsinstitutet	Projektverksamhet lokaliserad till Söderhamn	10
Premiepensionsmyndigheten	Kundservice	50

I rapporten redovisas vidare de övriga insatser som gjorts inom ramen för kommitténs arbete.

I oktober 1996 beslutade regeringen att höja bidragsnivån för regionalt utvecklingsstöd från 20 % till 35 % till företag i Söderhamns kommun. Detta har bidragit till att antalet företag som beviljats stöd har ökat kraftigt. Enligt länsstyrelsens bedömning har detta bidragit till att skapa ca 200 nya arbetstillfällena.

Kommittén har också tagit initiativ till en diskussion om kommunens framtida arbete med näringslivsfrågor. Kommunen genomför nu en omorganisation av näringslivsarbetet och arbetar vidare med ett strategiskt handlingsprogram för den framtida näringslivsutvecklingen.

Slutsatser

Etableringar av olika verksamheter kommer att ge ett väsentligt tillskott av arbetstillfällena i Söderhamn. Tillsammans med övriga insatser som gjorts har en grund lagts för Söderhamns framtida näringslivsutveckling.

Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder

Riksdagen beslöt under hösten 1997 att bemyndiga regeringen att disponera högst 500 miljoner kronor inom ramen för anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder (prop. 1997/98:1, avsnitt 5, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/97:46).

Som en övergripande riktlinje för programmet har gällt att den sammantagna geografiska fördelningen av medlen inom programmet i stort bör avspegla fördelningen av de medel som omfördelats från olika län för detta ändamål. Vidare har särskilt beaktats möjligheterna att använda medlen som medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram samt åtgärdernas positiva inverkan på den ekonomiska tillväxten.

Ambitionen har härutöver bl.a. varit att programmet skall medverka till att realisera åtgärder som på grund av begränsade medel annars inte kommit till stånd och att det skall innehålla insatser som lämpligen initieras på central nivå.

Områden som har varit särskilt prioriterade har bland annat varit insatser för att öka små företags export, för att öka utländska företags investeringar i Sverige och för att öka näringslivets

kompetens, t.ex. genom användning av modern informationsteknik.

Beslut har fattats för i stort sett hela det disponerade beloppet och programmet genomförs för närvarande över hela landet, men med tyngdpunkten i regionalpolitiskt prioriterade områden.

I propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd, (prop. 1997/98:62) angavs bl.a. att regeringen avser att använda 50 miljoner kronor för utveckling av distansutbildning baserad på modern informationsteknik samt 30 miljoner kronor för projekt som stärker kulturell utveckling och infrastruktur, främst i de regionalpolitiska stödområdena.

Bland andra stora projekt som beslutats kan nämnas: 36 miljoner kronor till exportutveckling för småföretag genom förstärkning av s.k. Exportcentra i regionalpolitiskt prioriterade områden. 30 miljoner kronor till Delegationen för utländska investeringar i Sverige, ISA, för att intensifiera sina ansträngningar i branscher som är särskilt intressanta från regionalpolitisk synpunkt samt för att förstärka regionala och lokala organs mottagningskapacitet för utländska investeringar. Vidare har Sveriges Verkstadsindustrier Service AB beviljats närmare 30 miljoner kronor för att genom modern informationsteknik utveckla ett system som hjälper företag att hitta lösningar på tekniska problem i den dagliga verksamheten samt 20 miljoner kronor till tolv s.k. LAG-grupper vilka inom ramen för EG:s strukturfondsprogram bedriver gles- och landsbygdsutveckling i olika delar av landet.

Sammanlagt har ett femtiotal projekt initierats med hjälp av dessa medel. Förutom nyss nämnda åtgärder har insatserna bl.a. inriktats mot att stärka turistnäringen i främst norra Sverige, genomföra ett mindre antal strategiska infrastrukturprojekt i samma område, åtgärder för glesbygd och skärgård, kompetensutveckling med modern informationsteknik samt åtgärder för kvinnor och invandrare. Medlen har vidare i stor utsträckning använts som svensk offentlig medfinansiering av strukturfondsprojekt.

De närmare effekterna av programmet kommer att successivt utvärderas så att erfarenheter av denna typ av program kan tas till vara.

2.4.4 Resultatinformation för åtgärder utanför utgiftsområdet under 1997

Stora regionalpolitiken

Som regeringen och riksdagen på senare tid ytterligare betonat är det inte i första hand åtgärder inom ramen för utgiftsområde 19 ("lilla" regionalpolitiken) som är avgörande för den regionala utvecklingen. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra utgiftsområden är sammanlagt mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen.

En mycket viktig uppgift för statsmakterna är att se till att de regionalpolitiska aspekterna beaktas inom olika utgiftsområden. Exempel på områden som på ett avgörande sätt bidrar positivt till den regionala utvecklingen är kommunikationssektorn och utbildningsväsendet. Verksamheterna inom dessa sektorer har varit av väsentlig betydelse för såväl den regionala balansen som den ekonomiska tillväxten i hela landet. Ett annat exempel på viktiga åtgärder inom den "stora" regionalpolitiken är det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn. Regeringens bedömning är dock att det är nödvändigt att förstärka de regionalpolitiska insatserna inom den "stora" regionalpolitiken.

Utvecklingen inom de utsatta regionerna kan kräva en ökad helhetssyn inom ytterligare sektorer. Brister i helhetssynen vid t.ex. utformningen av nya organisationsstrukturer inom statliga verksamheter medför att besparingseffekten inom en enskild sektor kan motverkas av ökade utgifter inom andra sektorer. Regeringen har vid flera tillfällen, bl.a. i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62), pekat på den statliga verksamhetens betydelse för den regionala utvecklingen. Samtidigt har regeringen påpekat bristen på helhetssyn när nya organisationsstrukturer utformas i den statliga sektorn vilket, dels har inverkat negativt på den geografiska fördelningen av sysselsättningen, dels försvårat möjligheterna till en väl fungerande regional samordning. Regeringen avser därför bl.a. att se över förordningen om regionalt utvecklingsarbete och fortlöpande se till att det finns tillgång till uppdaterad information om förändringar i den statliga förvaltningen. De myndigheter som är organiserade regionalt och/eller lokalt bör därför i en högre grad än idag kontinuerligt rapportera planerade och genomförda organisatoriska förändringar.

Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt

Våren 1994 beslutade riksdagen att 800 miljoner kronor av medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (anslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder: Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt) skulle överföras till länsstyrelserna för mer långsiktiga åtgärder. Medlen skulle fördelas med utgångspunkt från såväl arbetslöshetssituationen som den regionalpolitiska problembilden. De olika åtgärderna avsågs bidra till förbättrad inomregional balans och sysselsättningsökning i hela landet. Medlen fick användas till tillfälligt småföretagsstöd (ett 15-procentigt investeringsstöd), konsultcheckar (som kan täcka upp till 50 % av företagets utgifter för en mindre extern konsultinsats) och andra företagsinriktade åtgärder.

Riksdagen beslutade under våren 1995 om ett nytt program med samma huvudinriktning omfattande 40 miljoner kronor (från ovan nämnda anslag) för budgetåret 1995/96. Regeringen har senare beslutat att icke ianspråktagna medel får användas för nya åtgärder efter budgetårens utgång intill den 31 december 1996 respektive den 31 december 1997.

Riksdagen beslutade vidare sommaren 1996, med anledning av proposition 1995/96:222 Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, finansiering m.m. (bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) att anvisa medel från anslaget A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt. Målet för detta program är att öka sysselsättningen genom att stödja småföretag. I skilda beslut har regeringen av dessa medel tilldelat länsstyrelserna resurser för bl.a. verksamhet med tillfälligt småföretagsstöd under åren 1996 – 1998.

NUTEK redovisar att under perioden den 1 juli 1994 – den 30 juni 1995 beviljades totalt ca 620 miljoner kronor i tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och projekt till företag i samtliga län. Sysselsättningsökningen per den 30 juni 1995 uppges till ca 5 700 arbetstillfällen, varav ca 22 % för kvinnor.

För perioden den 1 juli 1995 – den 31 december 1996 har enligt NUTEK:s redovisning ca 520 miljoner kronor beviljats för motsvarande ändamål i samtliga län. Den beräknade sysselsättningsökningen i dessa företag uppgår till drygt 8 000 arbetstillfällen, varav ca 32 % för kvinnor.

För perioden den 1 januari 1997 – den 31 december 1997 har enligt NUTEK:s redovisning ca

170 miljoner kronor beviljats för motsvarande ändamål i samtliga län. I detta belopp ingår då också medel från anslaget A16. Den beräknade sysselsättningsökningen i dessa företag uppgår till ca 1 900, varav ca 32 % för kvinnor. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle beräknas uppgå till ca 90 000 kr, vilket är bättre än regeringens mål som var 150 000 kr. Småföretagsstöd (dvs. endast investeringsstöd) har under 1997 beviljats till drygt 500 företag.

Tabell 2.22 Beviljat småföretagsstöd, konsultcheckar och bidrag till projektverksamhet under budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997

Miljoner kronor

Budgetår	Småföretagsstöd	Konsultcheckar	Projektbidrag	Totalt
1994/95	311,3	130,5	178,4	620,2
1995/96 (18 mån)	261,2	132,9	122,4	516,5
1995/96 (12 mån) ¹	174,1	88,6	81,6	344,3
1997	108,9	57,0	5,5	171,4
Summa	681,4	320,4	306,3	1 308,1

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.

Av tabellen framgår att ca hälften av totalt beviljade medel för budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997 använts till småföretagsstöd, knappt en fjärdedel till konsultcheckar och knappt en fjärdedel till projekt.

För att genomföra en utvärdering har NUTEK engagerat ett fristående forskningsorgan, Nordlandsforskning i Bodö. NUTEK konstaterar utifrån genomförda utvärderingar (bl.a. Nordlandsforsknings rapporter "Sysselsättningsvekst genom småföretaksutveckling", NUTEK 1995:47, 1997:50 och 1997:82) att verksamheten med tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och andra företagsinriktade projekt har haft betydande positiva effekter. Företag som fått stöd från programmet har haft en hög bruttosysselsättningstillväxt. Enligt Nordlandsforskning är det svårt att uppskatta nettosysselsättningstillväxten i företagen (dvs. när man försökt exkludera effekterna av andra sysselsättningsstimulerande faktorer i företagets omvärld, t.ex. generellt förbättrade exportmöjligheter). Baserat på de analyser de har gjort uppskattas emellertid nettosysselsättningstillväxten till att ligga omkring 20 % av bruttosysselsättningstillväxten.

Nordlandsforskning understryker också utvecklingsinriktningen i detta program och att tillväxt i sysselsättning bara är en av flera effekter som stödet har haft. Företagen har också investerat, utvecklat nya marknader och produkter samt fått ny kompetens. Länsstyrelsen har också fått

prova nya sätt att arbeta med näringslivsutveckling. Konsultcheckarna har inneburit ett mycket bra stöd till de mindre företagen som har haft stor nytta av den expertkompetens som anlidade konsulter har bidragit med. Projektverksamheten har varit inriktad mot främst marknads- och kompetensutveckling hos småföretag.

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten med framförallt småföretagsstöd och konsultcheckar har haft positiva effekter i hela landet.

2.4.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några invändningar i revisionsberättelserna eller framfört andra principiellt viktiga frågor som rör utgiftsområdet.

2.5 Anslag

A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tabell 2.23

Tusental kronor

1999	Förslag	950 000 ¹
2000	Beräknat	1 300 000
2001	Beräknat	1 610 000

¹ Nytt anslag.

Från och med budgetåret 1997 har anslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. slagits samman till ett nytt anslag A1 Regionalpolitiska åtgärder. Anslagen disponerades av länsstyrelserna, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och regeringen.

Ett nytt anslag A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder inrättas från och med år 1999. Till det nya anslaget kopplas ett bemyndigande (se vidare avsnittet Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser). Innevarande års anslag A1 Regionalpolitiska åtgärder blir därmed ett äldreanslag fr.o.m. år 1999.

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 1997	Anslagssparande/reservationer 1997	Anslag 1998	Utgiftsprognos 1998
A1 Regionalpolitiska åtgärder	271	1 060	1 598	1 015
C1 Lokaliseringsbidrag m.m.	160	599	0	145
C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.	971	1 076	0	770
Summa	1 402	2 735	1 598	1 930

Det totala utfallet för 1997 uppgick till 1 402 miljoner kronor, vilket inkluderar anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder samt reservationer på äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.

Anslagssparandet för 1997 uppgick totalt till 2 735 miljoner kronor, vilket inkluderar anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder samt äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.

Anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder uppgick till 1 598 miljoner kronor budgetåret 1998.

Utgiftsprognosen för 1998 uppgår totalt till 1 930 miljoner kronor, vilket inkluderar anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder samt äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. En anledning till att utgiftsprognosen inte är högre är att de åtaganden som staten gjort gentemot stödmottagare i många fall sträcker sig över ett flertal år. Utbetalning av medel till ett projekt sker i många fall flera år senare efter att beslutet fattats.

Riksdagen godkände i oktober 1997 att regeringen får använda högst 500 miljoner kronor av anslaget för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder.

Från och med budgetåret 1998 ingår ett nytt ändamål under detta anslag: sysselsättningsbidrag. Det ger vissa länsstyrelser möjlighet att fatta beslut om sysselsättningsbidrag enligt nya bestämmelser. Med stöd av bemyndiganden får länsstyrelserna, NUTEK och regeringen besluta om bidrag enligt nya bestämmelser inom en ram av 250 miljoner kronor år 1998. För budgetåret 1998 har reserverats 342 miljoner kronor för utbetalningar av beslut om sysselsättningsbidrag enligt äldre bestämmelser.

Inget nytt lån till privata regionala investmentsbolag har beviljats eller utbetalats under budgetåret 1997. Utestående sådana lån uppgick till 20 miljoner kronor per den 31 december 1997.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under 1997 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 500 miljoner kronor under åren 1998, 1999 och 2000 (bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:46). Detta bemyndigande förde regeringen vidare till länsstyrelserna under hösten 1997.

Riksdagen har även bemyndigat regeringen att under 1998 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 1 000 miljoner kronor under åren 1999, 2000 och 2001 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317).

Av detta bemyndigande har regeringen dels avsatt sammanlagt 250 miljoner kronor för beslut om sysselsättningsbidrag, dels fördelat 225 miljoner kronor till länsstyrelserna, Regionförbundet i Kalmar län och Regionförbundet i Skåne län, dels fördelat ytterligare 400 miljoner kronor i form av bemyndiganden till länsstyrelserna, Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län.

Regeringen föreslår att ett bemyndigandesystem införs på anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder från och med år 1999. Syftet med

bemyndigandet är bl.a. att förbättra förutsättningarna för att långsiktigt kunna planera användningen av regionalpolitiska medel, att kunna utnyttja anslaget på ett effektivare sätt, att undvika stora anslagssparanden på anslaget samt att förbättra uppföljningen och prognoserna inom området.

För att underlätta övergången till ett bemyndigandesystem föreslår regeringen att ett nytt anslag A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder inrättas. Innevarande års anslag A1 Regionalpolitiska åtgärder blir därmed ett äldre anslag fr.o.m. år 1999. Till det nya anslaget kopplas ett bemyndigande på 1 688 miljoner kronor under åren 2000 – 2005. Åtaganden som är gjorda med stöd av bemyndiganden åren 1997 – 1998 ianspråktar utrymme under bemyndiganderamen för år 2000 – 2005.

Åtaganden gjorda före år 1999 med stöd av anslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. skall täckas av anslagssparanden och reservationer på dessa äldre anslag. Anslaget bör då under en övergångsperiod uppgå till ett lägre belopp jämfört med de preliminära belopp för 1999 – 2000 som angavs i budgetpropositionen för 1998.

Tabell 2.25

Miljoner kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 ² beräknat	2001 ³ – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	384	903	1 688	1 688
Nya förpliktelser	384	715	1 735	1 300	1 532
Infriade förpliktelser ¹	0	226	950	1 300	1 610
Utestående förpliktelser vid årets slut	384	903	1 688	1 688	1 610
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	500	1000	1 688	1 688	1 610

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

² Bemyndiganderam för åren 2001–2006.

³ Bemyndiganderam för åren 2002–2007.

Anslagets ändamål

Enligt regeringens bedömning i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd finns det behov av ökade resurser för riskfylld finansiering av unga teknikföretag, sk. såddfinansiering (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204). Riksdagen har i behandlingen av

regeringens förslag beslutat att såddfinansiering skall vara ett nytt ändamål inom anslaget. Övriga ändamål kvarstår sedan föregående år.

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- lån till privata regionala investmentbolag,

- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional och central projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram m.m.,
- uppföljning och utvärdering, samt
- viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk, uppdragsmyndigheter, ideella organisationer och kommuner.

Intensifieringen av arbetet med EG:s strukturfonder innebär att svensk medfinansiering av dessa projekt kan väntas ta i anspråk en allt större del av anslaget.

Huvuddelen av anslaget beräknas komma att användas av länsstyrelserna, eller i vissa fall självstyrelseorganen, för dels olika former av företagsstöd, dels medfinansiering av strukturfondsprogram.

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning har Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län fr.o.m. budgetåret 1998 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och hanteringen av huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar i nuvarande system (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77). Denna försöksverksamhet skall pågå t.o.m. den 31 december år 2002.

Självstyrelseorganet i Västra Götalands län skall fr.o.m. den 1 januari 1999 bl.a. ta över ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som länsstyrelsen i Västra Götalands län disponerar i nuvarande system.

Fr.o.m. den 1 januari 1999 utgör de nybildade Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting självstyrelseorganen i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Avsikten är att självstyrelseorganen i berörda län skall få disponera medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till respektive län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganet för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- såddfinansiering,
- regional projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram m.m., samt
- uppföljning och utvärdering.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att kunna bedriva projekt för t.ex. statlig samordning för ekonomisk tillväxt – regional näringspolitik – samt för servicelösningar i glesbygd och vissa jämställdhetsprojekt.

Berörda länsstyrelser får, inom ramen för angivna ändamål, även använda medlen till att medfinansiera projekt inom EG:s strukturfondsprogram.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör bl.a. självstyrelseorganen disponera vissa medel för uppföljning av enskilda projekt.

Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget.

Regeringen och Närings- och teknikutvecklingsverkets disposition av medlen, m.m.

En viss del av anslaget föreslås liksom för närvarande disponeras av NUTEK och regeringen för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet m.m. Regeringen föreslås även disponera vissa medel för att täcka en del av utgifterna för de lokaler som det samnordiska forskningsorganet inom regionalpolitiken, Nordregio disponerar.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör som hittills de regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av

åtgärder inom strukturfondsprogrammen samt beräknat behov av medel för ändamålet sysselsättningsbidrag.

Beräkning av anslaget för år 1999

Beräkning av anslaget för år 1999	
Tusental kronor	
Anslag 1998	1 597 517
Omfördelning från anslaget A4	81 000
Överföring från UO16	1 150
Överföring från UO18	450
Överföring till anslaget E2 UO 24	- 8 000
Överföring till anslaget E4 UO 24	- 7 000
Reducering av anslagsnivå i samband med ett bemyndigandesystem	- 738 117
Övrigt	23 000
Förslag 1999	950 000

Regeringen föreslår att det fr.o.m. år 1999 görs en omfördelning av medel från anslaget A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter på 90 miljoner kronor. Av medlen föreslås 9 miljoner kronor tillföras anslaget A5 Transportbidrag och 81 miljoner kronor anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Motivet till omfördelningen är att riksdagen antog regeringens förslag att systemet med nedsättning av socialavgifter som stöd till näringslivet behålls med den förändringen att vissa branscher skall upphöra att vara nedsättningsberättigade fr.o.m. den 1 januari 1999 (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204). Detta kommer enligt regeringens beräkningar att leda till en besparing på anslaget med 90 miljoner kronor. Enligt regeringens utgiftsprognos för anslaget A5 Transportbidrag behövs det ett tillskott på 9 miljoner kronor.

Anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder föreslås således dels tillföras 81 miljoner kronor enligt ovan, dels 1 150 000 kr från UO 16 Utbildning och universitetsforskning, dels 450 000 kr från UO 18 Samhällsplanering från dessa utgiftsområden som en del av Nordregios hyreskostnader.

Regeringen föreslår att det görs en överföring på 15 miljoner kronor från A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder, till UO 24 Näringsliv, närmare bestämt 8 miljoner kronor till anslaget E2 Exportfrämjande verksamhet och 7 miljoner kronor till anslaget E4 Investeringsfrämjande. Anledningen till detta är att dessa belopp på senare år anslagits till Sveriges Exportråd respektive Delegationen för utländska investeringar i Sveri-

ge för särskilda regionalpolitiska insatser. Dessa myndigheter har även fortsättningsvis viktiga regionalpolitiska uppgifter men regeringen bedömer att det blir lättare att planera verksamheten vid dessa myndigheter om medel överförs till dessa anslag permanent för sådana uppgifter.

Regeringen föreslår även att det görs en reduktion av anslagsnivån på 738 117 000 kronor i samband med att ett bemyndigandesystem införs.

Slutsatser

Anslaget föreslås för budgetåret 1999 uppgå till 950 miljoner kronor.

A2 Landsbygdslån

Tabell 2.26

Tusental kronor				
1997	Utfall	80 513	Anslags-sparande	309 487
1998	Anslag	390 000	Utgifts-prognos	70 000
1999	Förslag	30 000		
2000	Beräknat	30 000		
2001	Beräknat	110 000		

Anslaget disponeras för landsbygdslån som beviljas av länsstyrelserna och självstyrelseorganen. Räntor, avbetalningar och andra återbetalningar på lånen tillförs inkomsttitlarna 2324 Ränteinkomster av lokaliseringsslån och 4139 Återbetalning av lokaliseringsslån. Anslaget disponeras också för regionala utvecklingslån som beviljas av berörda länsstyrelser och självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen vad gäller ansökningar som inkommit senast den 31 december 1998 samt för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån.

Under sistnämnda budgetår utbetalades 80,5 miljoner kronor i lokaliseringsslån.

I räntor och amorteringar inbetalades 22,5 respektive 47,8 miljoner kronor.

Utestående fordringar på regionala utvecklingslån och lokaliseringsslån inkl. räntor uppgick den 31 december 1997 till 551,8 miljoner kronor.

Riksdagen har vid behandlingen av regeringens förslag i propositionen "Regional tillväxt – för arbete och välfärd" (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204) beslutat att

stödformen regionalt utvecklingslån skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 1999. Istället skall kreditbehovet tillgodoses främst genom lån från Stiftelsen Norrlandsfonden och ALMI Företagspartner AB. För att detta skall bli möjligt krävs enligt regeringens bedömning att Norrlandsfondens kapital förstärks genom ett kapitaltillskott på 280 miljoner kronor. 80 miljoner kronor avräknas och avser Stiftelsen Norrlandsfondens inbetalning till staten 1996 och 1997. Därmed uppgår anslaget A9 Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden till 200 miljoner kronor. Mot ersättning till staten skall utestående lånefordringar avseende lokaliseringsslån och regionala utvecklingslån överföras till Norrlandsfonden.

Kapitaltillskottet till Norrlandsfonden finansieras genom en permanent minskning av anslaget A2 Landsbygdsloan med 280 miljoner kronor. Därtill kommer anslaget att ytterligare reduceras med 80 miljoner kronor, dels med anledning av den låga efterfrågan på den regionala låneverksamheten, dels med anledning av det stora anslagssparandet. Medelsbehovet kommer att tillgodoses genom att utnyttja anslagssparandet.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att anslaget för år 1999 skall reduceras med 280 miljoner kronor som en följd av att Norrlandsfonden genom kapitaltillskott ges förutsättning att möta en ökad efterfrågan på dess lån för att kompensera avskaffandet av regionalt utvecklingslån. Därutöver kommer anslaget att ytterligare reduceras med 80 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att anslaget skall uppgå till 30 miljoner kronor för budgetåret 1999.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	390 000
Minskad resursbehov	-360 000 ¹
Förslag 1999	30 000

¹ 200 miljoner kronor överförs till anslaget A9 Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden. Därutöver avräknas 80 miljoner kronor som avser Stiftelsen Norrlandsfondens inbetalning till staten 1996 och 1997. Därtill reduceras anslaget med ytterligare 80 miljoner kronor.

A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken

Tabell 2.27

Tusental kronor

1997	Utfall	10 474	Anslags-sparande	2 526
1998	Anslag	12 000	Utgifts-prognos	12 000
1999	Förslag	11 000		
2000	Beräknat	10 000		
2001	Beräknat	9 000		

Anslaget disponeras av Riksgäldskontoret. Systemet med kreditgarantier inom regionalpolitiken upphörde 1 januari 1997, och ersattes med landsbygdsloan.

Riksgäldskontoret förvaltar sedan den 1 januari 1998 samtliga kreditgarantier.

Från anslaget betalas utgifter för att infria statliga garantier enligt ett antal äldre förordningar och enligt den nu gällande förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Under de senaste budgetåren har utgifterna på anslaget utvecklats enligt följande sammanställning:

Tabell 2.28

Budgetår	Utgift (mkr)
1991/92	15,6
1992/93	15,3
1993/94	12,8
1994/95	10,0
1995/96 (18 mån)	18,4
1995/96 (12 mån) ¹	12,1
1997	10,5

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.

Den utestående volymen kreditgarantier minskade under år 1997 med 25 miljoner kronor från 91 miljoner till 66 miljoner kronor. Av minskningen berodde 14 miljoner kronor på infrianden och resterande 11 miljoner kronor på att lånen lösts på förfallodagen eller i förtid utan att staten behövt infria dem.

Infrianden på 14 miljoner kronor fördelar sig enligt följande; under 1997 infriades s.k. kreditgarantier av länsstyrelserna och Glesbygdsverket för ca 10,5 miljoner kronor. Dessutom har Riksgäldskontoret betalat knappt 3,7 miljoner kronor för sådana infrianden som länsstyrelserna förskotterat under 1997, men där länsstyrelserna

inte före årsskiftet 1997/98 hunnit fakturera Glesbygdverket, som haft tillgång till anslaget. I stället har Riksgäldskontoret under 1998 fått ersätta länsstyrelserna för deras förskott genom att belasta anslaget A3 med dessa 3,7 miljoner kronor. Totalt infriades således kreditgarantier för 14,2 miljoner kronor under 1997.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget skall uppgå till 11 miljoner kronor för budgetåret 1999.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	12 000
Minskat resursbehov	- 1 000
Förslag 1999	11 000

A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter

Tabell 2.29

Tusental kronor

1997	Utfall	401 925	Anslags-sparande	18 075
1998	Anslag	415 000	Utgifts-prognos	420 000
1999	Förslag	320 000		
2000	Beräknat	340 000		
2001	Beräknat	400 000		

Anslaget disponeras av Riksförsäkringsverket (RFV) för att täcka bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Enligt denna lag skall den procentsats, efter vilken arbetsgivaravgifter och egenavgifter sammanlagt beräknas, sättas ned t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar inom stödområde 1 och nordliga delarna av stödområde 2. Nedsättningen är åtta procentenheter.

Diskussioner om bidragsformen pågår fortfarande med Europeiska kommissionen som ännu inte har godkänt den. Regeringen har därför beslutat att låta utvärdera vilka avståndsberoende merkostnader tjänsteföretagen har i dessa regioner. Utvärderingen skall vidare belysa de tillväxt- och sysselsättningseffekter stödformen nedsatta socialavgifter har på näringslivet samt stödformens effektivitet jämfört med övriga regionalpo-

litiska stödformer riktade till näringslivet i dessa regioner.

Riksdagen har i behandlingen av regeringens förslag i propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204) beslutat att vissa näringsgrenar inte skall vara stödberättigade fr.o.m. den 1 januari 1999.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget skall uppgå till 320 miljoner kronor för 1999. Beloppet sammanfaller med RFV:s beräkning av medelsbehovet för 1999.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	415 000
Minskat resursbehov ¹	- 90 000
Nedgång enligt konsekvensberäkning	- 5 000
Förslag 1999	320 000

¹ Överföring av dels 81 000 tkr till anslaget A1, dels 9 000 tkr till anslaget A5.

A5 Transportbidrag

Tabell 2.30

Tusental kronor

1997	Utfall	351 537	Anslags-sparande	32 463
1998	Anslag	336 000	Utgifts-prognos	359 000
1999	Förslag	345 000		
2000	Beräknat	345 000		
2001	Beräknat	336 000		

Anslaget disponeras av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), för transportbidrag enligt förordningen (1980:803) om regionalpolitiskt transportbidrag.

Europeiska kommissionen har i början av detta år beslutat att Volvo Lastvagnar AB:s innehållna bidrag får betalas ut. Det medför att utgiftsprognosen för 1998 är högre än vad som tidigare prognostiserats.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår, med hänsyn till den fortsatta utvecklingen inom transportsektorn och NUTEK:s bedömning av konjunkturen, att an-

slaget skall uppgå till 345 miljoner kronor. Från anslaget A4 Ersättning för nedsättning av sociala avgifter föreslås 9 miljoner kronor omfördelas.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	336 000
Omfördelning från anslaget A4	9 000
Förslag 1999	345 000

A6 Glesbygdverket

Tabell 2.31

Tusental kronor

1997	Utfall	24 573	Anslags-sparande	4 193
1998	Anslag	23 393	Utgifts-prognos	25 000
1999	Förslag	23 857		
2000	Beräknat	24 278 ¹		
2001	Beräknat	24 697 ²		

¹ Motsvarar 23 857 tkr i 1999 års prisnivå

² Motsvarar 23 857 tkr i 1999 års prisnivå

Anslaget disponeras av Glesbygdverket.

Anslagssparandet beror bl.a. på att vissa projekt har kommit igång senare än beräknat.

Det övergripande målet för Glesbygdverket är att främst genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i skogs-länens inre delar samt i skärgårdsområdena.

Verket har en viktig roll som samordnare av gles- och landsbygdsinsatser. Glesbygdverket skall vidare svara för sekretariatsuppgifter åt övervakningskommittéer för EG-kommissionens strukturfondsprogram för mål 5b och gemenskapsinitiativ Leader II. För en resultatredovisning se avsnitt 2.4.1.

Regeringens överväganden

För år 1999 föreslås ett ramanslag för Glesbygdverket på 23 857 000 kr. De övergripande målen skall kvarstå, men inom ramen för föreslagna resurser avser regeringen att i dialog med Glesbygdverket ytterligare precisera verkets uppgifter och verksamhetsmål.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	23 393
Pris- och löneomräkning	424
Justering av premier	40
Förslag 1999	23 857

A7 Statens institut för regionalforskning

Tabell 2.32

Tusental kronor

1997	Utfall	6 368	Anslags-sparande	2 200
1998	Anslag	7 943	Utgifts-prognos	6 738
1999	Förslag	8 040		
2000	Beräknat	8 177 ¹		
2001	Beräknat	8 336 ²		

¹ Motsvarar 8 040 tkr i 1999 års prisnivå

² Motsvarar 8 040 tkr i 1999 års prisnivå

Anslaget disponeras av Statens institut för regionalforskning (SIR).

SIR:s övergripande mål är att dels verka för att stimulera och utveckla forskning om regional utveckling, dels se till att forskningsresultaten, kunskaperna och erfarenheterna därav sprids och blir tillgängliga för olika intressenter.

Institutet inledde under budgetåret 1997 ett nytt forskningsprogram. Programmet har kommit igång senare än beräknat vilket har medverkat till ett relativt högt anslagssparande. För en resultatredovisning se avsnitt 2.4.1.

Regeringens överväganden

För år 1999 föreslås ett ramanslag för Statens institut för regionalforskning på 8 040 000 kr. De övergripande målen med verksamheten skall kvarstå.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	7 943
Pris- och löneomräkning	107
Justering av premier	- 10
Förslag 1999	8 040

A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden

Tabell 2.33

Tusental kronor

1997	Utfall	352 113	Anslags-sparande	562 887
1998	Anslag	748 000	Utgifts-prognos	610 000
1999	Förslag	782 000		
2000	Beräknat	612 000		
2001	Beräknat	839 000		

Anslaget disponeras av NUTEK och vissa länsstyrelser för utbetalningar från EG:s regionalfond. Regionalfonden är en av EG:s fyra fonder som delfinansierar 23 strukturfondsprogram inom målen 2, 5b och 6 samt vissa av de s.k. gemenskapsinitiativen. Utbetalningar kan ske efter att en beslutsgrupp fattat beslut och att upparbetade kostnader i de enskilda projekten redovisats.

Avvikelsen mellan budget och utfall år 1997 beror bl.a. på att EG-kommissionen beslutade om de olika strukturfondsprogrammen vid olika tidpunkter, från slutet av år 1995 och fram till hösten 1996. Detta medförde att arbetet med att genomföra programmen kom igång senare än beräknat. Tillsammans med initiala problem i en ny genomförandeorganisation har det inneburit att beloppet för beslutade medel inte har nått tidigare beräknad nivå och därmed har utbetalningarna från anslaget skjutits framåt i tiden. Innevarande programperiod löper för Sveriges del från år 1995 t.o.m. år 1999.

Anslaget motsvaras av inkomsttitel 6311 på statsbudgetens inkomstsida. Inbetalningarna från EG-kommissionen sker genom att förskott lämnas förutom de sista 20 procenten som lämnas i efterskott vid slutredovisning av de olika programmen. De sista inbetalningarna från EG-kommissionen beräknas ske under åren 2002 och 2003. De sista utbetalningarna från anslaget beräknas ske under år 2001. Genom att EG-kommissionen gör sina utbetalningar i ecu kan en valutakursdifferens uppstå.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels under ett anslag för socialfonden inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, dels under ett anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. En total sammanställning har redovisats under avsnittet 2.4.2.

I samband med halvtidsavstämningar under hösten 1997 har berörda övervakningskommittéer beslutat föreslå EG-kommissionen vissa ändringar i strukturfondsprogrammen för att bl.a. underlätta medfinansieringen och genomförandet av programmen. EG-kommissionen har under sommaren godkänt förslagen till förändringar i målen 2, 5b och 6. Dessa förändringar innebär att takten i genomförandet kan komma att öka.

På förslag av regeringen har EG-kommissionen vidare omfördelat ca 477 miljoner kronor. Dessa har inte tagits i anspråk inom mål 5a (jordbruks- och fiskefonderna) och fördelats på de olika fonderna inom programmen för målen 5b och 6. För vissa strukturfondsprogram, som haft en s.k. halvtidsavstämning, har en indexuppräknings av EG-medlen skett. Totalt har därmed den beräknade ramen för anslaget avseende perioden 1995 – 1999 ökat med ca 433 miljoner kronor till ca 3 564 miljoner kronor. Även under år 1999 kommer en indexuppräknings att ske.

Fram till maj månad 1998 har beslutsgrupperna för målen 2, 5b och 6 samt för berörda gemenskapsinitiativ in-tecknat ca 57 % av den uppjusterade ramen för anslaget. Beslut om stöd till de enskilda projekten kan fattas t.o.m. den 31 december 1999. Enligt de prognoser över kommande beslut som gjorts av respektive beslutsgrupp kommer anslaget att bli in-tecknat under 1999.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen föreslår att det från och med år 1999 införs ett bemyndigande för anslaget A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden. Det innebär att utbetalande myndigheter får göra åtaganden som medför framtida utgifter inom den totala ram för den innevarande programperioden 1995 – 1999 som beräknas för EG-medlen. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram. För närvarande kan den totala ramen för den regionala fonden beräknas till ca 3 564 miljoner kronor.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999 besluta om åtaganden som innebär utgifter om högst vad

som beräknas falla ut år 2000 – 2001. Åtagandet beräknas till 1 150 miljoner kronor. Inga bemyndiganden har tidigare givits på området.

Tabell 2.34

Tusental kronor

	1999 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0
Nya förpliktelser	1 150 000
Infriade förpliktelser	0
Utestående förpliktelser vid årets slut	1 150 000
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	1 150 000

Slutsatser

Regeringen bedömer att genomförandet av de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen – målen 2, 5b och 6 samt vissa gemenskap-sinitiativ – har utvecklats väl. De gjorda utvärderingarna i halvtid av programperioden för målen 2, 5b och 6 visar på att programmets inriktning motsvarar den problembild som respektive region uppvisar och att programmets huvudinriktning bör hållas intakt. Mot bakgrund av de förändringar av programmen som gjorts i halvtid och med fortsatta andra förändringar bedömer regeringen att medlen kommer att in-tecknas till fullo.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 782 miljoner kronor för budgetåret 1999.

För budgetåren 2000 och 2001 beräknas utgifterna under anslaget till 612 miljoner kronor respektive 839 miljoner kronor. I beräkningen har hänsyn också tagits till den nya programperioden för strukturfonderna.

A9 Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden

Tabell 2.35

Tusental kronor

1999	Förslag	200 000 ¹
2000	Beräknat	0
2001	Beräknat	0

¹ Nytt anslag

Anslaget disponeras av regeringen för ett kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden. Regeringens överväganden

Riksdagen har beslutat att stödformen regionalt utvecklingslån, som för närvarande beviljas av berörda länsstyrelser och självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen enligt bestämmelserna i förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd, skall upphöra (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204). Efter den 31 december 1998 upphör möjligheten att ansöka om regionalt utvecklingslån och motsvarande lånebehov får istället tillgodoses av bl.a. ALMI Företagspartner AB vad gäller samtliga berörda län och därutöver Stiftelsen Norrlandsfonden vad gäller de fem norrlandsläna. För att detta skall bli möjligt behöver Stiftelsen Norrlandsfondens kapital förstärkas. Behovet av kapitalförstärkning i nuläget har beräknats till 280 miljoner kronor. Kapitaltillskottet föreslås finansieras genom en minskning av anslaget A2 Landsbygds-lån med motsvarande belopp.

Riksdagen har vidare beslutat att de inbetalningar till staten av Norrlandsfondens kapital, 40 miljoner kronor avseende vardera åren 1996 och 1997, som Norrlandsfonden ännu inte fullgjort, ska anses fullgjorda genom att beloppen avräknas från det ovan berörda kapitaltillskottet på 280 miljoner kronor. Därmed blir det kapitaltillskott som föreslås tillföras Norrlandsfonden netto 200 miljoner kronor.

Slutsatser

Genom ett kapitaltillskott på 200 miljoner kronor till stiftelsen Norrlandsfonden ges Norrlandsfonden förutsättningar att möta en ökad efterfrågan på fondens lån, som kan uppstå eftersom stödformen regionalt utvecklingslån skall upphöra.

A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed**Tabell 2.36**

Tusental kronor

1999	Förslag	3 000 ¹
2000	Beräknat	6 000
2001	Beräknat	0

¹ Nytt anslag

Anslaget avses disponeras av regeringen för finansiering av delar av driften av ett flygplatsbolag i Ljungbyhed. Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens överväganden

Klippans kommun har i skrivelser till regeringen hemställt om statlig medverkan under fem år för fortsatt drift av ett flygplatsbolag på F5 i Ljungbyhed.

Regeringen bedömer behovet av statliga insatser till 6 miljoner kronor per år under åren 1998, 1999 och år 2000. Regeringen har i beslut hösten 1998 beviljat Klippans kommun sammanlagt 6 miljoner kronor för delfinansiering av flygplatsbolaget i Ljungbyhed för 1998, samt därutöver 3 miljoner kronor för utbetalning 1999.

För år 1999 föreslås ett reservationsanslag för nämnda ändamål på 3 miljoner kronor som finansieras genom att 3 miljoner kronor överförs från UO 6 Totalförsvaret. För år 2000 beräknas behovet av statliga insatser till 6 miljoner kronor som finansieras genom 3 miljoner kronor från UO 6 och UO 19 vardera. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för år 2000 om fortsatt statlig medverkan.

A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.**Tabell 2.37**

Tusental kronor

1999	Förslag	70 000 ¹
2000	Beräknat	0
2001	Beräknat	0

¹ Nytt anslag.

Anslaget skall disponeras av Närings- och teknikutvecklingsverket och regeringen.

Anslaget skall användas till att dels fullfölja utvecklingsprogram för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden samt vissa enskilda utvecklingsprogram, dels delfinansiera en förlängning av landningsbanan vid Luleå/Kallax flygplats.

Åtgärderna finansierades tidigare från bl.a. tionde huvudtitelns anslag 1994/95 C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. Utfallet för 1997 uppgick till 65 miljoner kronor och reservationerna uppgick till 141 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 1998 uppgår till 30,8 miljoner kronor. Detta anslag disponeras från och med år 1999 inte av regeringen.

Anslaget A11 skall endast användas till att finansiera åtaganden som har gjorts fram till den 31 december 1998.

Av de pågående projekten inom utvecklingsprogrammet för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden kan bl.a. nämnas ett forsknings- och utvecklingsprogram som löper under perioden 1995 – 1999.

Programmet skall stödja regionala utvecklingskonsortier bestående av små och medelstora företag inom regionalpolitiskt prioriterade områden (för en resultatredovisning se avsnitt 2.4.2, Central projektverksamhet).

Regeringens överväganden

För år 1999 föreslås ett reservationsanslag för nämnda ändamål på 70 000 000 kr.